

ἙΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρώτος

Συνδρομη ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἑξαέτου ἔτους καὶ εἰς ἑτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

4 Ἀπριλίου 1876

Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς ἡ Ἑστία θὰ πω-
λῆται, ἐν τε ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν τῷ γραφεῖῳ αὐτῆς, ἀντὶ
λεπτῶν 20. Ἡ αὐξήσις αὐτῆ ἐπιτρέπει τῇ Διευθύνσει
νὰ μὴ ὀρίξῃ τοῦ λοιποῦ ἐκ τῶν προτέρων τὸν ἀριθ-
μὸν τῶν πωλουμένων φύλλων.

Ἐν τῷ γραφεῖῳ θὰ πωλῶνται ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν
προηγουμένων φύλλα πρὸς λεπτὰ 80.

Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο προέβη ἡ Διεύθυνσις ἕνεκα
τῆς μεγάλης ζητήσεως φύλλων, ὑπερβαίνοντων κατὰ
πολὺ τὰ ὀριζόμενα πρὸς πώλησιν.

ΠΡΟΔΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΑΝΑΙ ΤΟΥ ΛΛΟΥ

Κατὰ τὸν Ἀλφόνσον Κάρρ, ὑπὸ ***

Συγγραμ. 181 σελ., 193.

Ἐρ.-Οἱ νεκροὶ ἀνασταίνονται καὶ πρέπει νὰ
φοβώμεθα τοὺς θρυκόλακας;

Ἄπ.-Ἐάν οἱ νεκροὶ ἀνεστήνοντο, ὁ Θεὸς δὲν
θὰ ἐσυγχώρει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν κακῶν νὰ
ἀνατρέπωσι τὴν τάξιν τῆς φύσεως διὰ νὰ ἐρ-
χωνται νὰ κακοποιῶν τοὺς ζῶντας. Ἐάν εἰς
τὰς ψυχὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων ἐδίδετο ἡ
ἄδεια αὐτῇ, θὰ ἐδίδετο ἵνα ἐπαγρυπνοῦν ἐπὶ
ἐκείνων. τοὺς ὁποίους ἠγάπων. Θὰ ἐδυσαρ-
στεῖσο τάχα ἂν ἔβλεpes τὸν πατέρα ἢ κανένα
φίλον σου εἰλικρινῆ; Ἀλλὰ, ὡς σὲ εἶπα, οἱ
νεκροὶ δὲν ἀνασταίνονται.

Ἐρ.-Δὲν εἶναι δεισιδαιμονία νὰ χαιρετᾷ τις
διαββαίνων πλησίον νεκροῦ;

Ἄπ.-Εἶναι παρηγορία καὶ ἀπόδειξις συμ-
παθείας τὴν ὁποίαν δίδομεν εἰς τοὺς συγγε-
νεῖς καὶ τοὺς φίλους τοῦ ἀποθανόντος· εἶναι
δὲ καὶ σπουδαίας μελέτης ἀπόδειξις, διότι
ἐνὸ τὸ σῶμα ἐπιστρέφει εἰς τὴν γῆν, ἡ ψυχὴ
ἢ ὁποία τὸ ἐξωογόνει εὐρίσκεται ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ, ὅπου λαμβάνει τὴν ἀμοιβὴν ἢ τὴν τι-
μωρίαν τῶν καλῶν ἢ κακῶν πράξεων του.

Ἐρ.-Δὲν εἶναι πρόληψις νὰ σέβεται τις τοὺς
γέροντας;

Ἄπ.-Πρόληψις εἶναι νὰ ἀπαρνηθῆται τις τὸ
ἴδιόν του λογικὸν καὶ νὰ βάλλῃ εἰς ἐνέργειαν
τὰς γνώμας τῶν γερόντων· πρέπει ὅμως νὰ
τὰς ἀκούῃ, ἀπαραλλάκτως ὅπως ζητοῦμεν πλη-
ροφορίας ἀπὸ περιηγητὴν διατρέξαντα τὸν
ὄρμον τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ διατρέξωμεν
καὶ ἡμεῖς. Ὁ μὴ τιμῶν τὴν πρεσβυτικὴν ἡλι-
κίαν ὁμοιάζει πρὸς τὸν καταστρέφοντα τὸ πρῶτ

τὴν στέγην τῆς οἰκίας εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κοι-
μηθῆ καὶ αὐτὸς τὴν ἐσπέραν.

Οἱ γέροντες εἶναι φίλοι ἀναχωροῦντες, τοὺς
ὁποίους πρέπει νὰ προπέμπωμεν μὲ εὐγένειαν
καὶ ἀγάπην.

Ἐρ.-Χρεωστοῦμεν εἰς τὰς γυναῖκας σέβας
καὶ φιλοφροσύνας;

Ἄπ.-Μὴ λησμονῆς ὅτι ὁποῖον σέβας καὶ
ὁποίας φιλοφροσύνας ἀπαιτεῖς σὺ διὰ τὴν μη-
τέρα, τὴν σύζυγον, τὰς ἀδελφὰς καὶ τὴν θυ-
γατέρα σου, τὰ αὐτὰ χρεωστεῖς καὶ εἰς τὴν
μητέρα, τὴν σύζυγον, τὰς ἀδελφὰς καὶ τὰς
θυγατέρας τῶν ἄλλων.

Ἐρ.-Πρέπει νὰ πίνωμεν κρασί;

Ἄπ.-Πίνοντες γευόμενοι ὀλίγον κρασί ἢ ζυ-
θον, ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐξαντληθείσας δυνά-
μεις μας ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· ἀλλὰ νὰ πηγαί-
νωμεν εἰς τὰ καπηλεῖα διὰ νὰ ἀναχωρήσωμεν
ὡς κτήνη, τρελλοὶ ἢ μαινόμενοι, πράττομεν
ὡς νὰ ἐπηγαίναμεν εἰς φαρμακεῖον διὰ νὰ πῶ-
μεν πρῶσικὸν ὄζον, τὸ ὁποῖον φέρει εἰς θάνατον.

Ἐρ.-Πρέπει νὰ ὁμιλῶμεν πολιτικά;

Ἄπ.-Ναί, εἰν ἔχωμεν τὰς ἀπαιτούμενας
γνώσεις· εἶναι ὅμως γελοῖον καὶ μωρὸν συγ-
χρόνως νὰ νομίζωμεν ὅτι εἴμεθα εἰς κατὰ-
στασιν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τῶν συμφερόντων τῶν
ἐθνῶν διότι ἐπίαμεν εἰς τὰ καφεπωλεῖα κα-
φέν ἢ ρακίον. Ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν ᾖναι τὸ
ἐπάγγελμά σου, θὰ ἐγέλας δι' ἄνθρωπον ὁ ὁ-
ποῖος θὰ ἐπεχειρεῖ νὰ μετέλθῃ αὐτὸ χωρὶς
νὰ τὸ μάθῃ. Ἡ πολιτικὴ δηλ. κυβέρνησις
μίας χώρας εἶναι τέχνη τὴν ὁποίαν πρέπει
νὰ μάθῃ τις ὡς μανθάνει τὴν τέχνην τοῦ
κτίστου, τοῦ σκυτοτόμου, τοῦ ράπτου.

Ἐρ.-Εἶναι ἄτοπον ν' ἀναγινώσκωμεν ἐφη-
μερίδας;

Ἄπ.-Κανὲν ἄτοπον, ὅταν μάλιστα ἔχωμεν
κατὰ νοῦν ὅτι ἡ ἐφημερίς εἶναι δικηγόρος συν-
ηγορῶν ὑπὲρ ὑποθέσεως τὴν ὁποίαν ἔχωμεν
συμφέρον νὰ κερδήσωμεν. Ἀλλ' ὁ ἀναγινώ-
σκων μίαν μόνην ἐφημερίδα, ὁμοιάζει πρὸς
δικαστὴν ὁ ὁποῖος ἀποφασίζει ἀκούων τὸν ἕνα
μόνον τῶν διαδίκων.

Ἐρ.-Πῶς νὰ κάμω διὰ νὰ μὴ ζηλεύω τὴν
τύχην τῶν ἄλλων οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὅσα καλὰ
ἐγὼ στεροῦμαι;

Ἄπ.-Νὰ μὴ συγκρίνης τὰ δυστυχῆ μέρη τοῦ

βίου σου, με τὰ καλὰ μέρη τοῦ βίου τῶν ἄλλων. Ἄν στερεῖσαι τι, λέγεις: «ἂν τὸ εἶχα, θὰ ἤμην εὐτυχής!» καὶ τότε ζηλεύεις τὸν ἔχοντα αὐτό. Ἄλλὰ ποῦ ἠξεύρεις ἂν δὲν ἔχῃ παρὰ μόνον αὐτὸ ἢ καὶ ἂν δὲν προσποιῆται ὅτι τὸ ἔχει;

Κατὰ δύο τρόπους εἶναι ὁ ἄνθρωπος πλούσιος· ἢ ἀναβιβάζων τὸ εἰσοδήματός του εἰς τὸν βαθμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν του, ἢ καταβιβάζων αὐτὰς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ εἰσοδήματός του.

Δὲν ἔχεις ἄλογα; ἀγάπα τὸν σκύλον σου.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς δι' ὅσα πλούτη ἐπλασε διὰ τὸν πτωχόν· εὐλογητὸς διὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἥλιον· εὐλογητὸς διὰ τὰ δροσερὰ νερὰ καὶ τὴν σκιάν τῶν δένδρων· εὐλογητὸς διὰ τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, τὰ φυτὰ τῶν τοίχων καὶ τὰς ἀκάνθας τῶν φραγμῶν· εὐλογητὸς διὰ τὸ κελάδημα τοῦ κορυδαλοῦ καὶ τοὺς ὕμνους τῆς ἀηδόνος· εὐλογητὸς διὰ τὴν ἀγάπην τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν φίλων· εὐλογητὸς δι' ὅλα τὰ ὠραῖα καὶ εὐχάριστα πράγματα τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀπειρῷ ἀγαθότητί του ἐπιδαψιλεύεται εἰς ὅλους ἐν γένει.

Ἐρ.—Ἀλλὰ μὲ φαίνεται ἀδύνατον νὰ μὴ ζηλεύωσιν οἱ πτωχοὶ ἐνίοτε, μάλιστα καὶ νὰ μὴ φθονῶσι τοὺς πλουσίους.

Ἄπ.—Οἱ πλούσιοι, ὡς σὲ προεῖπα, ταύτην ἔχουν τὴν ὑπεροχὴν, ὅτι πλὴν τοῦ νομίμου μέρους τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου, ἔλαβαν εἰς παρακαταθήκην καὶ τὸ μέρος τῶν πτωχῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπιφορτισμένοι νὰ διανέμωσιν εἰς αὐτούς. Καὶ ὅμως ἐπειδὴ πολλοὶ ἀντὶ νὰ ἐκπληρώσωσιν χαίροντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὴν γλυκεῖαν καὶ εὐγενῆ αὐτὴν ἐντολήν, προτιμοῦν νὰ μένουν ὡς σάκκοι πλήρεις χρυαίου, ἢ Θεὸς Πρόνοια ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς περισσοτέρας ἀνάγκας παρὰ εἰς τοὺς ἄλλους, αἱ δὲ ἀνάγκαι δὲν ἤμποροῦν νὰ θεραπευθοῦν εἰμὴ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἀνταμείβουν οἱ πλούσιοι· διὸ μέρος τῶν χρημάτων αὐτῶν μεταβαίνει ὅπου ἔπρεπε νὰ δοθῇ.

Ἐρ.—Καὶ οἱ φιλάργυροι;

Ἄπ.—Περὶ αὐτῶν δὲν ἔχω τίποτε νὰ σὲ εἰπῶ· εἶναι ὄντα ἐλεεινὰ, ἀνωφελῆ καὶ ἀποτρόπαια· εἶναι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὅ,τι μεταξὺ τῶν ζώων οἱ κόρεις καὶ οἱ φρῦνοι.

Τὰ περισσώτερα τῶν πραγμάτων διὰ τὰ ὅποια ὑπερηφανεύονται οἱ πλούσιοι εἶναι ἀτελεῖς ἀποζημιώσεις ἐκείνων τὰ ὅποια μᾶς δίδει ἡ φύσις δωρεάν. Ἡ μαρμαρίνη αὐτὴ στήλη μὲ τὸ κορινθιακόν της κιονόκρανον, ἀξίζει περισσώτερον χρῆματα ἀφ' ὅσα ἤμπορεῖς νὰ κερδήσῃς ἐφ' ὅλης σου τῆς ζωῆς. Ἐπαινοῦμεν τὸν τεχνίτην ὅτι ἐμιμήθη καλῶς τὰ φύλλα τῆς ἀκάνθου ἢ ὁποῖα φύεται εἰς τὸν κηπὸν σου καὶ τὸ στέλεχος τῆς δρυὸς ἢ ὁποῖα ὑφούται πλησίον τῆς θύρας σου.

Αἱ δρῦς ἔχουσι κατ' ἔτος νέα καὶ δροσερὰ φύλλα, καὶ χρησιμεύουν εἰς τὰ πτηνὰ τὰ ὅποια κελ-

δοῦν τόσον γλυκὰ, ὥστε ὁ μεγαλύτερος ἐπαινος τὸν ὁποῖον κάμνομεν δι' ἓνα τραγωδιστὴν ἢ μίαν τραγωδίστριαν εἰς τοὺς ὁποίους δίδουν ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν κατ' ἔτος, εἶναι ἡ σύγκρισις αὐτῶν μὲ ἀηδὸνα ἢ μὲ κανάρι.

Ἡ παλαιὰ ἐκείνη ἰτέα, ἐκείνη ἡ λίμνη εἰς τὴν ὁποῖαν κολυμβοῦν αἱ πάπαι, ζωγραφισμέναι ἀτελέστατα ἀπὸ περίφημον ζωγράφον ἐπὶ πανίου, πωλοῦνται εἰκοσι χιλιάδες δραχμῶν. Ἡ πολυτέλεια τοῦ πλουσίου συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἔχῃ τὴν εἰκόνα τῶν εὐχαριστήσεων ὅσας ἔχει δωρεάν ὁ πτωχός.

Οἱ μὲν πλούσιοι ἔχουν τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ πτωχοὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ.

Ἐστὶ συνέχισιν.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχισιν· δι' οἰλ. 191.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἡ θρέψις τῶν ὀργάνων.

Εἰς τὰ ἄκρα τῶν τριχοειδῶν ἀρτηριῶν ἐκτελεῖ ὁ ἐπιστάτης τοῦ σώματός μας, τὸ αἷμα δηλαδή, τὴν διανομὴν ἐκείνην τοῦ ὕλικου περὶ τῆς ὁποίας τοσάκις ἂν ἐνθυμησῶμαι ὠμιλήσαμεν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας μας. Ἐκεῖ ἐκτελεῖται ἡ μυστηριώδης ἐνέργεια τῆς θρέψεως, θαύμα πολὺ μεγαλεῖτερον τοῦ θαύματος τῆς κυκλοφορίας. Διότι ἐδῶ δὲν πρόκειται πλὴν περὶ μηχανικῶν διαιρέσεων καὶ λεπτότητος θαυμασίας, τὴν ὁποῖαν δὲν δύναται τις μὲν νὰ ἴδῃ, ἐννοεῖ ὅμως ὅπωςδὴποτε, ἀλλὰ περὶ μυστηρίου ἀληθῶς ἀκτανωσίου. Τὸ μυστήριον δὲ αὐτὸ εἶναι ἡ ἔμφυτος καὶ ἀνεξήγητος λεπτότης μὲ τὴν ὁποῖαν ἕκαστον τῶν ἀπειραρίθμων μορίων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ σῶμά μας, λαμβάνει ἀπὸ τὸ αἷμα ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν τροφήν, ἣτις τοῦ χρειάζεται, καὶ ἀφίνει τὸ ὑπόλοιπον εἰς τὸν γείτονά του χωρὶς ποτὲ νὰ ἀπατηθῇ.

Τοῦτο ποτὲ σου βεβαίως δὲν τὸ ἐσυλλογίσθης, διότι εἶσαι μικρὰ κόρη, καὶ αἱ μικραὶ κόραι δὲν τὰ πολυεξετάζουν αὐτὰ τὰ πράγματα.

Φαντάσου ὅμως, σὲ παρακαλῶ, τί θὰ συνέβαινε, ἂν ὁ ὀφθαλμὸς παραδείγματος χάριν ἐλάμβανεν ἀπὸ τὸ αἷμα τὴν τροφήν, ἣτις ἦτο προωρισμένη διὰ τοὺς ὄνυχας, ἂν ἡ κόμη ἤρπαζεν ἀθαιρέτως τὴν τροφήν τῶν ὀδόντων, ἂν ἡ γλώσσα ἐκλεπτε τὴν προσδιωρισμένην διὰ τὰ ὀστέα, καὶ οὕτω καθεξῆς. Διατί δὲ αὐτὸ δὲν συμβαίνει; τίς τὸ ἐμποδίζει; Ἀφοῦ τὸ αἷμα τὰς ἰδίας οὐσίας δίδει καὶ εἰς τὰς σάρκας, καὶ εἰς τὰ ὀστέα, καὶ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ εἰς τὰς τρίχας, καὶ εἰς τοὺς ὄνυχας, πῶς καὶ διατί ὁ μὲν ὀφθαλμὸς λαμβάνει ἐκ τῶν οὐσιῶν ἐκείνων ὅ,τι δύναται νὰ κατα-

σκεύασθαι ὀφθαλμὸν, οἱ δὲ ὄνυχες ὅ,τι χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν ὀνύχων, καὶ οὕτω καθεξῆς;

Πῶς γίνεται τοῦτο;

Οἱ ἰατροὶ θὰ σοῦ ἀποκριθῶν, ἂν τοὺς ἐρωτήσῃς, ὅτι ἕκαστον ὄργανον ἔχει ἰδιαιτέραν τινὰ αἰσθητικότητα, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγνωρίζει καὶ παραλαμβάνει παρὰ τοῦ αἵματος αὐτὴν μᾶλλον τὴν οὐσίαν, ἣτις τοῦ χρησιμεύει, παρὰ τὴν ἄλλην, ἣτις τοῦ εἶνε ἀχρηστος.

Ἡ ἀπάντησις τῶν ὅμως δὲν λύει τὴν ἀπορίαν σου, διότι ἴσα ἴσα τὴν ἰδιαιτέραν ἐκείνην αἰσθητικότητα ἕκαστου ὀργάνου πρέπει νὰ ἐξηγήσωσι.

Τὴν ἐξηγήσιν ὅμως αὐτὴν δὲν δύναται νὰ τὴν δώσωσι, διότι τὸ πρᾶγμα καμμίαν ἐξηγήσιν δὲν ἐπιδέχεται.

Τὰ διάφορα τοῦ σώματός μας ὄργανα πρέπει νὰ τὰ θεωρήσῃς ὡς ὄντα τρόπον τινὰ χωριστὰ, τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει χωριστὴν τινὰ ζωὴν καὶ χωριστὰς σχέσεις καὶ φιλικίας. Καθὼς δὲ ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει ἐντὸς τοῦ πλήθους τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους του, καὶ δίδει εἰς αὐτοὺς τὴν χεῖρα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἕκαστον τῶν ὀργάνων τοῦ σώματός μας ἀναγνωρίζει ἐντὸς τοῦ αἵματος τὰς χρησίμους εἰς αὐτὸ οὐσίας καὶ τὰς παραλαμβάνει, χωρὶς ποτὲ νὰ ἀπατηθῇ.

Ἄ! μὴ βιαζόμεθα ἀπατάται καὶ αὐτὸ ἐνίοτε, ἀλλὰ τοῦτο γίνεται εἰς ἐκτάκτους περιπτώσεις.

Τὰ ὄσα, παραδείγματος χάριν, σύγκεινται ἀπὸ πικτήν—ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ὁποῖαν κατασκευάζει ὁ μάγειρός σας καὶ τὴν ὀνομάζει γαλλισί κατὰ τὸν συρμὸν gélee—καὶ ἀπὸ φωσφορικὴν ἄσβεστον, περὶ τῆς ὁποίας σοῦ ἔκαμα ἤδη λόγον ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, καὶ ἣτις ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν καὶ τὴν στερεότητα τῶν ὀστέων. Κατ' ἀρχὰς τὸ ὄστον εἶναι ὅπως διόλου ὅμοιον μὲ πικτήν, καὶ ἡ φωσφορικὴ ἄσβεστος προστίθεται εἰς αὐτὸ μὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡλικία.

Κατὰ κανόνα λοιπὸν τὰ ὄστα δὲν λαμβάνουν ἄλλο τίποτε παρὰ τοῦ αἵματος, εἰμὴ πικτήν μόνον καὶ φωσφορικὴν ἄσβεστον. Ἄν ὅμως αἴρῃς τὸ ὄστον ἠραυσθῇ, ἐπέρχεται φλόγωσις εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐγείνεν ἡ θραύσις καὶ μεταβάλλονται τότε αἱ ὀρέξεις τοῦ ὄστου. Διότι δὲν λαμβάνει πλέον παρὰ τοῦ αἵματος μόνον ὅσα ἐλάμβανε πρότερον, ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῶν δανείζεται καὶ ὅ,τι χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν μικρῶν τινῶν σαρκωμάτων, ἅτινα φέρονται ἑκατέρωθεν τῆς πληγῆς, κατόπιν δὲ συνεννοῦνται καὶ κολλῶσι τὸ θραυσθὲν ὄστον. Πρώτη αὐτὴ ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος.

Εἰς μερικὰς ἀσθενείας τὰ ὄστα ἀποστρέ-

φονται τὴν φωσφορικὴν ἄσβεστον καὶ δὲν λαμβάνουσι πλέον ἐξ αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ παλαιὰ, ἣτις περιείχετο ἐντὸς αὐτῶν, φθίρεται βαθμηδὸν καὶ ἐξαφανίζεται, ἕνεκα τῆς ἀδικόπου καταστροφῆς ἣτις γίνεται ἐντὸς τοῦ σώματός μας, καθὼς ἄλλοτε σοῦ ἔλεγον, τὰ ὄστα ἐξασθενοῦσιν ὅλον ἐν καὶ δὲν δύναται πλέον ἐντὸς ὀλίγου νὰ φέρωσι τὸ σῶμά μας. Δευτέρα ἐξαίρεσις.

Τέλος πάντων, ὅταν ἐρχεται τὸ γῆρας, τὰ ὄστα εὐρίσκονται τόσον πολὺ παραγεμισμένα μὲ φωσφορικὴν ἄσβεστον, ὥστε δὲν ἔχουσι πλέον θέσιν διὰ τὴν εὐρισκομένην ἐντὸς τοῦ αἵματος· τί γίνεται αὐτὴ τότε;

Ἠγαίνει καὶ ζητεῖ ἄλλο καταφύγιον· εὐρίσκονται δὲ εὐσπλαγχνικὰ τινὰ ὄντα, τὰ ὅποια τῆς δίδουσι φιλοξενίαν, καὶ τοιαῦτα εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ ἀρτηρίαι καὶ πολὺ σπανίως οἱ μῦς. Διὰ τοῦτο πολλάκις ἀπαντῶνται εἰς τοὺς γέροντας ἀρτηρίαι ἀποστεωμέναι, διότι ἐφαγον πολὺν φωσφορικὴν ἄσβεστον. Τρίτη ἐξαίρεσις.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν βλέπεις, ὅτι τρέφονται μὲν τὰ ὄργανα τοῦ σώματός μας διὰ τοῦ αἵματος, δὲν γνωρίζομεν ὅμως οὔτε εἶνε δυνατόν νὰ μάθωμεν τὸ πῶς. Διότι τὸ μυήριον αὐτὸ δὲν κατορθώνει οὔτε μικροσκοπίον νὰ τὸ εὔρη, οὔτε νοῦς νὰ τὸ ἀνακαλύψῃ.

Τὰ ὄργανα εἶπα καὶ πάλιν, καὶ ὅμως δὲν σοῦ ἐξηγήσα οὔτε τὴν λέξιν οὔτε τὸ πρᾶγμα, ἐνῶ πρέπει βεβαίως νὰ τὸ μάθῃς.

Περὶ τούτου λοιπὸν τὴν ἐρχομένην Κυριακὴν.

Ἐστὶ συνέχισιν.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΛΛΟΣ.

Ο ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1876

Ἐκ μεταφράσεως διασκευασθὲν ὑπὸ Α. Κ. Κοκκίτου.

Τῆ βοήθειά τοῦ ἀτμοῦ, δυνάμεθα νῦν οἱ κάτοικοι τῆς γῆς νὰ περιπλεύσωμεν ταύτην εἰς ὀγδοήκοντα ἡμέρας, εἰς ὀλιγώτερον δὲ χρονικὸν διάστημα παρ' ὅσον ἐχρειάζοντο κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐνίοτε, ὅπως μεταβῶσιν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν τότε λαμπρὰν, μάλιστα διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀνατολῆς Βενετίαν, ἢ τὸ Λονδίον. Κατὰ δὲ τὸν 1876 αἰῶνα ὁ μοναχὸς Διέγος Γουεβάρας (Diego Guebara) διήνυσεν ὡς ἐξῆς τὸ διάστημα μεταξὺ Μανίλλης, τῆς πρωτεύουσος τῶν ἐν τῷ Εἰρηνικῷ Ὀκεανῷ πρὸς ΝΑ. τῆς Κίνας κειμένων Φιλιππίνων νήσων καὶ τῆς μητροπόλεως αὐτῶν Ἰσπανίας. Ἀπὸ Μανίλλης μετέβη εἰς Μαλάκκαν (τὴν μεσημβρινὴν ἄκρην τῆς πέραν τοῦ Γάγγου Ἰνδικῆς) ἀπὸ τῆς Μαλάκκας εἰς τὴν πορτογαλικὴν ἀποικίαν Γόαν, τὴν εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδικῆς ἀπὸ Γόας εἰς τὴν πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Περ-

σικου κόλπου Βασσόραν' από Βασσόρας (ή Μπάσρας) επί καμήλου διά τῆς Μεσοποταμίας καὶ Κοιλοσυρίας εἰς τὸ Χαλέπιον' ἀπὸ Χαλεπίου εἰς τὴν Κράτην' ἀπὸ Κρήτης εἰς τὴν Λιβόρνον' ἀπὸ Λιβόρνου εἰς Ῥώμην' τέλος ἀπὸ Ῥώμης ἔφιππος εἰς τὴν Μαδρίτην. Ἐνῶ δὲ δι' ὄλον τὸ ταξείδιον ἐχρειάσθη δύο ἔτη, δὲν ἔκαμεν ὅμως ὄλον τὸν περίπλου τῆς γῆς, ἀλλὰ διήνυσε κάτι πλέον τοῦ ἡμίσεος μόνον.¹

Ἴδου δὲ πῶς τις δύναται τὴν σήμερον νὰ περιπλεύσῃ ὄλην τὴν γῆν

Ἄπ' Ἀθηνῶν εἰς Μασσαλίαν (δι' ἀτμοπλοίου) 5 ἡμέρ.

Ἄπὸ Μασσαλίας εἰς Χάβρην (διὰ τοῦ σιδηροδρόμου) 4 »

Ἄπὸ Χάβρης εἰς Νεοδόρακον (δι' ἀτμοπλοίου) 44 »

Ἄπὸ Νεοδόρακου εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ λιμένα τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου (διὰ τοῦ σιδηροδρόμου) 7 »

Ἄπὸ τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου εἰς τὴν Ἰαπωνίαν (δι' ἀτμοπλοίου) 24 »

Ἄπὸ Ἰαπωνίας εἰς τὴν παρά τὰ παράλια τῆς Κίνας μικρὰν ἀγγλικὴν νῆσον Χογκόγκ (δι' ἀτμοπλοίου) 6 »

Ἄπὸ Χογκόγκ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδικῆς Καλκούτταν (δι' ἀτμοπλοίου) 12 »

Ἄπὸ Καλκούττας εἰς τὴν παρά τὰ δυτικὰ παράλια τῆς αὐτῆς χερσονήσου Βομβάην (διὰ τοῦ σιδηροδρόμου) 3 »

Ἄπὸ Βομβάης διὰ τοῦ Σουεζ εἰς Πειραιᾶ (δι' ἀτμοπλοίου) 44 »

τὸ ὄλον 80 ἡμέρ.

Τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἀμφιβάλλει κάπως περὶ τοῦ δυνατοῦ τοιοῦτου ταξείδιου' καὶ τοῦτο θεθαίως διότι ἔχομεν καθαρὰν μὲν ἰδέαν περὶ τῆς διάρκειας 80 ἡμερῶν, ἀόριστον ὅμως αἶσθημα περὶ τοῦ μήκους τῆς ὁδοῦ, ἢν διατρέχομεν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ περίπλου τῆς γῆς. Ἴδωμεν λοιπὸν πόσον εἶναι τὸ μήκος τῆς ὁδοῦ, ἢν δεόν νὰ διανύσωμεν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Ἡ γῆ εἶναι στρογγύλη καὶ δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς ἔχουσαν ἐντελὲς σφαιρικὸν σχῆμα. Καὶ μὲν εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἶναι συμπεπλεγμένη περὶ τοὺς πόλους καὶ ἐξωγακωμένη περὶ τὸν ἰσημερινόν, ἢ παραμόρφωσις ὅμως αὕτη εἶναι τοσοῦτο μικρὰ, ὥστε δυνάμεθα νὰ τὴν παρίδωμεν, καὶ εἰς ὅλας τὰς σκέψεις ἡμῶν περὶ τοῦ ζήτηματος τοῦ περίπλου νὰ δεχθῶμεν τὴν γῆν ὡς

ἐντελῶς σφαιρικὴν. Πολὺ δὲ πλέον ἀνεπαίσθητος εἶναι ἡ παραμόρφωσις, ἢν προξενούσιν αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ ἐδάφους. Ἡ ὑψηλότερα δηλαδὴ κορυφὴ τῆς γῆς, τὸ Ἐβερέστον, εἰς τὰ μεταξὺ Ἰνδικῆς καὶ Θιβέτ Ἰμαλαΐα ὄρη, ἔχει ὕψος μόνον 9,200 περίπου μέτρων ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· ἐνῶ ἡ ἀκτίς τῆς γῆνης σφαίρας, ἢ ἀπόστασις δηλαδὴ τοῦ κέντρου αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας (καὶ ὡς τοιαύτην θεωροῦμεν τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης) εἶναι 6,366,200 περίπου μέτρων. Ὅθεν εἰς πάντα εἶναι καταφανὴς ἡ σμικρότης τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς ξηρᾶς σχετικῶς πρὸς τὰ διαστάσεις τῆς γῆς. Ταῦτα λοιπὸν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν διὰ τὰς περαιτέρω ἡμῶν σκέψεις ἄνευ λάθους ἐπαισθητοῦ ὡς ἐντελῶς σφαιρικὴν.

Τὸ ῥηθὲν μέγεθος τῆς ἀκτίνος τῆς γῆς ἐξήχθη ἐκ τῆς ἀναμετρήσεως τόξου τῆς περιφερείας αὐτῆς, τοῦ ὁποίου ὁ ἀριθμὸς τῶν μοιρῶν ἢ το γνωστὸς δι' ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐγένετο ἡ ἀναμέτρσις αὕτη, προσδιωρίσθη τὸ μέγεθος ὅλης τῆς περιφερείας καὶ εἶτα ἐξ αὐτῆς, γνωστῆς οὖσης ἐκ τῆς γεωμετρίας τῆς σχέσεως τῆς περιφερείας πρὸς τὴν ἀκτίνα, ἐξήχθη τὸ μέγεθος τῆς ἀκτίνος. Τὸ μέγεθος τῆς περιφερείας τῆς γῆς ἴσον πρὸς 40,000,000 μέτρα (ἢτοι 40,000 στάδια, ἢ 2,160 θαλάσσια μίλια), προσδιωρίσθη ἀκριβῶς κατὰ πρότερον εἰς τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ὁ ἀρχαῖος προσδιορισμὸς, ὁ γενόμενος ὑπὸ τοῦ Ποσειδωνίου (100 π. Χ.), ἔνεκα τῶν ἀτελῶν τότε μέσων παρέσχε διὰ τὴν περίμετρον τῆς γῆς ἐξαγόμενον μικρότερον τοῦ πραγματικοῦ· τοῦτο ὅμως εὐκόλυσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κολόμβου, ὅστις αὐτὸν τὸν προσδιορισμὸν εἶχεν ὑπ' ὄψιν τοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ, ὅπως πλέον πρὸς δυσμὰς μεταβῆ εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀνθ' ὧν ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν.

Ἡ ἔκτασις αὐτῆ τῶν 40,000 σταδίων εἶναι τοσοῦτον μεγάλη σχετικῶς πρὸς τὰς ἀποστάσεις, τῶν ὁποίων ἐκ τοῦ συνήθους βίου ἔχομεν ἀκριβῆ ἰδέαν, ὥστε διὰ νὰ τὴν κατανοήσωμεν δεόν νὰ τὴν συγκρίνωμεν πρὸς τοιαύτας. Ὁ Πειραιεὺς π. χ. ἀπέχει τῶν Ἀθηνῶν 8 μόνον χιλόμετρα, ἢτοι $4\frac{1}{2}$ περίπου θαλάσσια μίλια· ἡ Σύρος 80 μίλια, ἢ Τεργέστη περίπου 960. Ἐὰν λοιπὸν ἐπὶ τῆς περιφερείας τῆς γῆς ἐτίθεντο σταθμοὶ ἀνὰ 960 μίλια, τότε θὰ ἦτον ἀνάγκη νὰ τεθῶσιν 22 τοιοῦτοι σταθμοί· περιπλέοντες δὲ τὴν γῆν, ἀφοῦ διηρχόμεθα αὐτοὺς, πάλιν θὰ ἐπερίσσευον 480 μίλια, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτον ἀνάγκη νὰ τὰ διέλθωμεν, ὅπως ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν σταθμὸν ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀνεχωρήσαμεν· ἐν ἄλλοις δηλαδὴ λόγοις, ὅπως περιπλεύσωμεν τὴν γῆν, δεόν νὰ διαπορευθῶμεν $22\frac{1}{2}$ φορές τὸ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Τεργέστην διάστημα. Ἐὰν δὲ ἠθέλωμεν νὰ θέσωμεν σταθμοὺς ἀπέχοντας ὅσον ὁ Πειραιεὺς

ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, θὰ ἠναγκαζόμεθα νὰ διέλθωμεν 5,000 τοιοῦτους σταθμούς.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ περίπλους τῆς ὑδρογείου, καὶ περὶ τὴν σήμερον πολὺ εὐχερέστερος παρ' ἄλλοτε, δὲν εἶναι καὶ τοσοῦτον εὐκολος ὅπως τελεσθῆ ὑπὸ πάντων, πρὸς παρηγορίαν αὐτῶν τοῖς ὑπομινησκόμεν ὅτι, ἐὰν δὲν περιπλέωσιν οἱ πλείστοι οὔτε ἅπαξ τὴν γῆν, κάμνουσιν, ἀνεξόδως μάλιστα, καθημέραν τὸν γύρον τῆς γῆς, διότι αὕτη στρέφεται περὶ ἑαυτὴν εἰς 24 ὥρας συμπαραφέρουσα καὶ ἕκαστον ἡμῶν ἐκόντα ἄκοντα κατὰ τὴν περιστροφὴν ταύτην. Ἐὰν λοιπὸν ἠδυνάμεθα ν' ἀνυψωθῶμεν ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς γῆς ἀρκούντως, καὶ νὰ παύσωμεν ἐνταῦτῳ τοῦ νὰ μετέχωμεν τῆς περιστροφῆς αὐτῆς, τότε θὰ ἐβλέπομεν κάτωθεν παρελαύνοντα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὰ διάφορα μέρη τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ἴσως τις νομίσῃ, ὅτι ἀρκεῖ ν' ἀνυψωθῆ δι' ἀεροστάτου ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ ἵνα ἴδῃ τὴν γῆν στρεφομένην περὶ ἑαυτὴν· ἠθέλει ὅμως σφάλει, διότι καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα, ἐν τῇ ὁποίᾳ γίνεται ἡ ἀνύψωσις, μετέχει τῆς περιστροφικῆς ταύτης κινήσεως, ἐπομένως καὶ τὸ ἀερόστατον μετὰ τῶν περιέργων αὐτοῦ ἐπιβατῶν θὰ συμπαραφέρεται ἐν τῇ περιστροφῇ ταύτῃ, καὶ οἱ περίεργοι ἐπιβάται θὰ ἔχωσι μόνον τὰς δυσαρεσκείας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀνόδου αὐτῆς, χωρὶς ποσῶς ν' ἀντιληθῶσι τῆς περιστροφῆς ταύτης. Πάντες λοιπὸν οἱ κάτοικοι τῆς γῆς εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ κάμωμεν καθημέραν μίαν στροφὴν μετὰ τῆς γῆς, ἀλλὰ μὲ διάφορον ταχύτητα κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη. Δηλαδὴ, ἐπειδὴ ἡ σφαιρικὴ γῆ στρέφεται περὶ δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα σημεία τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς καθημέραν, τὰ μὲν σημεία ταῦτα (οἱ πόλοι) μένουσιν ἀκίνητα, τὰ δὲ ἄλλα σημεία τῆς ἐπιφανείας τῆς ὑδρογείου καταγράφουσι κύκλους παραλλήλους, οἵτινες εἶναι τοσοῦτο μεγαλειότεροι ὅσον μᾶλλον τῶν πόλων εἶναι ἀπομακρυσμένα αὐτὰ τὰ σημεία· εἰς τὸ μέσον μεταξὺ τῶν δύο πόλων ὁ καταγράφόμενος κύκλος, ὁ ἰσημερινός, εἶναι μέγιστος κύκλος τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Οἱ κάτοικοι λοιπὸν τοῦ ἰσημερινοῦ διατρέχουσι καθημέραν τὴν περίμετρον τῆς σφαίρας, ἢτοι 40 χιλ. χιλόμετρα, οἱ δὲ κάτοικοι τῶν παραλλήλων, κύκλους τοσοῦτο μικροτέρους, ὅσον πλησιέστερον κατοικοῦσι πρὸς ἓνα τῶν πόλων. Ἡμεῖς οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν διατρέχομεν καθημέραν κύκλον ἔχοντα περιφέρειαν 31,530,000 μέτρων· οἱ κάτοικοι τῶν πόλων, ἐὰν ὑπάρχωσι, μένουσιν ἀκίνητοι.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι κεκαλυμμένη κατὰ τὰ τρία τέταρτα ὑπὸ ὕδατων· ἀς τὴν ὑποθέσωμεν ὅμως ἡμεῖς ὄλην στερεὰν καὶ ἄνευ ἀνωμαλιῶν, καὶ ἀς ζητήσωμεν νὰ εὐρωμεν εἰς πόσον χρόνον ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἵππος, αἱ τέλειαι μηχαναὶ, ὧν εἴμεθα κάτοχοι, δύνανται νὰ περιέλθωσι

τὴν περιφέρειαν ἐνὸς μεγίστου κύκλου αὐτῆς, λ. χ. τοῦ ἰσημερινοῦ.

Εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ὑπολογίσωμεν μετὰ πόσης ταχύτητος δύναται νὰ διαπορευθῆ ὁ ἄνθρωπος ἢ περιπατῶν ἢ τρέχων ὠρισμένον διάστημα, ἐὰν μάλιστα αὐτὸ ἦναι μέγα. Μετὰ μεγάλης ταχύτητος καὶ ὁ μᾶλλον ὠκύπους μόνον ἐπὶ βραχύτατον χρονικὸν διάστημα δύναται νὰ πορευθῆ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ συνήθους ὁδοπορικοῦ βήματος ἢ ταχύτητος δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν πορείας ὅπως οὖν μακρᾶς. Ἐὰν ὅμως δεχθῶμεν ταχύτητά τινα μέσην καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν πορείας περὶ τὸν ἰσημερινὸν τῆς γῆς, τότε φθάνομεν εἰς συμπέρασματα περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι τὸν δρόμον αὐτὸν τὰ ὄντα ἢ αἱ μηχαναὶ, τὰ ὁποῖα ἔχομεν ὑπ' ὄψιν.

Ἐπάρχει παράδειγμα πεζοδρόμου, ὅστις ἐν Παρισίοις διήνυσε διάστημα 251 μέτρων εἰς 32 σχεδὸν δευτερόλεπτα, ἢτοι 8 μέτρα εἰς τὸ δευτερόλεπτον. Ὁ ὁδοπόρος οὗτος, πορευόμενος ἄνευ ἀναπαύλας τινός, θὰ διέτρεχε τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς εἰς 57 ἡμέρας. Ὁ πεζοδρόμος αὐτός, ἐὰν ἠδύνατο ν' ἀντίσχη, θὰ διέτρεχε τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς διάστημα εἰς 17 λεπτά.

Πεζοδρόμος οὐχὶ ἐξαισιῶς ὠκύπους, διανύων 4 μέτρον καὶ 60 ἑκατοστὰ κατὰ δευτερόλεπτον, ἢτοι τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς διάστημα εἰς 1 ὥραν καὶ 40 λεπτά, θὰ διαπορευέτο τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς ἄνευ ἀναπαύλας εἰς 289 ἡμέρας.

Ὁ ταχύτερος ἵππος δὲν δύναται νὰ διανύσῃ πλέον τῶν 14 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον ἢ τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς διάστημα εἰς 40 μόλις λεπτά. Ἴππος, ἔχων τοιαύτην ταχύτητα, δύναται ἀδιακόπως τρέχων νὰ διατρέξῃ τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς εἰς 36 ἡμέρας. Ἴππος ὅμως τρέχων μὲ μέγα βῆμα (2 μ. κατὰ δευτ.) θὰ χρειασθῆ 220 ἡμέρας. Ἡ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἀμαξοστοιχία, διατρέχουσα 40 περίπου μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον, θὰ διήνυε τὴν περιφέρειαν τῆς γῆς εἰς 47 περίπου ἡμέρας. Ἀτμομηχανὴ ὅμως σιδηροδρόμου, δυναμένη νὰ διατρέχῃ ἕως 100 χιλόμετρα καθ' ὥραν, (τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς διάστημα εἰς 5 μόλις λεπτά), δύναται νὰ περιέλθῃ τὴν γῆν εἰς 17 μόνον ἡμέρας. Σφαῖρα πυροβόλου, διατρέχουσα 500 μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον, θὰ ἐχρειάζετο 21 μόνον ὥρας ἵνα κάμῃ τὸν γύρον τῆς γῆς.

Ὡς γνωστὸν, ὁ ἥχος καὶ τὸ φῶς ἔχουσι πολὺ διάφορον ταχύτητα· ἡ τοῦ φωτός εἶναι πολὺ μείζων τῆς τοῦ ἤχου· δεῖγμα δὲ τῆς διαφορᾶς ταύτης καταφανὲς εἶναι ἡ ἀστραπὴ καὶ ἡ βροντὴ. Ὁ ἠλεκτρικὸς δηλαδὴ σπινθὴρ γεννᾶ καὶ τὰ δύο φαινόμενα συγχρόνως. Ἡ ἀστραπὴ ὅμως φαίνεται πολὺ πρὶν ἀκουσθῆ ὁ ἥχος τῆς βροντῆς καὶ προαγγέλλει ταύτην, ἔνεκα τῆς πολὺ μείζονος

1. Revue des deux Mondes, 1873.

ταχύτητος μεθ' ἧς τὸ φῶς διατρέχει τὸ διάστημα παρὰ τὸν ἥχον. Καὶ τὸ μὲν φῶς διατρέχει 308 ἑκατομμύρια μέτρων, ὁ δὲ ἥχος 330 μόνον μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον. Ἐὰν λοιπὸν ἥχος παραγόμενος εἰς τὸν ἕνα πόλον ἠκούετο εἰς τὸν ἕτερον καὶ εἶτα ἐπανέκαμπεν εἰς τὸν πρῶτον, θὰ ἐχρειάζετο μίαν μόνην ἡμέραν δι' ὅλον αὐτὸν τὸν δρόμον τῆς μεταβάσεως καὶ ἐπανόδου· τὸ φῶς ὅμως δύναται νὰ περιέλθῃ εἰς ἐν καὶ μόνον δευτερόλεπτον ἑπτὰ φορές καὶ ἡμίσειαν τὴν περὶφέρειαν τῆς γῆς.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ λεχθέντα, ἐξάγομεν ὅτι ἡ γῆ εἶναι σφαῖρα ἔχουσα περιφέρειαν 40,000 σταδίων ἕκχιλιων μέτρων ἕκαστον. Ὅπως περιέλθῃσι δὲ ταύτην, ἢ, καθὼς συνήθως λέγομεν, ὅπως κάμωσι τὸν γύρον τοῦ κόσμου, χρειάζονται:

Ἀνθρωπος μὲ σύννητες βῆμα πορευόμενος 4 ὥρας καθημέραν	1734 ἡμέρ.
Ἀνθρωπος μὲ ταχύτητα πεζοδρομίας (8 μ. κατὰ δευτ.)	58 »
Ἀνθρωπος μὲ σύννητες βῆμα ἄνευ ἀναπαύλας	289 »
Ἴππος μὲ μέγα βῆμα (2 μ. κατὰ δευτ.)	220 »
Ἴππος μὲ ταχύτητα ἵπποδρομίου (14 μ. κατὰ δευτ.)	33 »
Ἀμαξοστοιχία Περαιῶς (10 μ. κατὰ δευτ.)	47 »
Ἀτμομηχανὴ μὲ ταχύτητα 400 χιλιομέτρων καθ' ὥραν	47 »
Ὁ ἥχος	24 ὥρ.
Σφαῖρα πυροβόλου (500 μ. κατὰ δευτ.)	21 »
Ἡλεκτρισμὸς	$\frac{1}{4}$ δευτ.
Φῶς	τὸ αὐτό.

Ἐντὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἄς ἴδωμεν τὸν χρόνον τὸν ἀπαιτούμενον, ὅπως τὰ αὐτὰ ὄντα ἢ αἱ αὐτὰ μηχαναὶ περιέλθωσι τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν ἀναχωροῦντα δηλαδὴ ἀπ' Ἀθηνῶν καὶ κατευθυνόμενα πάντοτε ἢ πρὸς ἀνατολὰς ἢ πρὸς δυσμὰς, μετὰ πόσον χρόνον θὰ ἐπανέλθωσι καὶ πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας. Εὐρίσκομεν λοιπὸν, ὅτι χρειάζεται:

Ἀνθρωπος μὲ σύννητες βῆμα πορευόμενος 4 ὥρας καθημέραν	4378 ἡμέρ.
Ἀνθρωπος μὲ σύννητες βῆμα ἄνευ ἀναπαύλας	228 »
Ἴππος μὲ μέγα βῆμα ἄνευ ἀναπαύλας	473 »
Ἴππος μὲ ταχύτητα ἵπποδρομίου ἄνευ ἀναπαύλας	26 »
Ἀμαξοστοιχία Περαιῶς	37 »
Ἀτμομηχανὴ μὲ ταχύτητα 400 χιλιομέτρων καθ' ὥραν	14 »

Εἰς διάστημα βίου πεν τήκοντα ἐτῶν ὁ ἄνθρω-

πος ἐκτελεῖ πλέον τῶν 500 ἑκατομμυρίων ἀναπνοῶν ἀναπνεύσας βάρος 170 τόνων ἀέρος καὶ ἐκπνεύσας σχεδὸν 20 τόνους τοῦ δηλητηριώδους ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ποσότης δὲ δέκα κυβικῶν ποδῶν ἀέρος κατὰ πᾶν λεπτὸν ἀπαιτεῖται ἵνα χορηγήσῃ τὸ χρεῖσμον εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀναπνοῆς ὀξυγόνον.

Ο ΟΙΚΟΣ

Μετάφρασις Σ. Κ. Σ.

Συνέστι καὶ ἔστος (181 σελ. 300.)

Ῥωμαλεώτεροι καὶ εὐτυχέστεροι εἶνε αἱ νομαδικαὶ φυλαὶ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν. Καὶ εὐκρατέστερον εἶνε τὸ κλίμα των, καὶ ὑπὸ μᾶλλον εὐνοϊκᾶς περιστάσεως διάγουσι τὸν βίον.

Μεταξὺ τοῦ Τανάϊδος, τοῦ Βόλγα, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τῆς σινηκῆς λίμνης Τζαϊσάγγης ἐκτείνονται πεδιάδες ἀπέραντοι, καλούμεναι στέππαι. Ἡ θεὰ αὐτῶν διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὀδοιπόρου τὸ συναίσθημα τοῦ ἀπέριου, ὅπως ἢ τοῦ Ἄκεανῶ. Εἰς τὰς στέππας ἢ βλάστησις εἶνε ποικιλωτέρα ἢ εἰς τὰ πεδία τοῦ Καρακᾶ καὶ τὰς λάμπας τοῦ Βουένος Ἀῦρες. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ποικίλλονται δι' εὐωδῶν δενδρυλλίων, ἄλλας πρασινίζει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἢ ἄγρωστις καὶ ἄλλας κατακαλύπτουσι ἀρωματὰ σαρκώδη φυτὰ φεὶ θάλλοντα. Συχνὰ ἐπίσης βλέπει εἰς τὰς στέππας νὰ λάμπωσι μακρὰν ἀλατώδεις ἀνθήσεις, παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς λειχῆνας καὶ ἀνίσως διεσπαρμέναι ἐπὶ τοῦ ἀργιλώδους ἐδάφους ὡς χιῶν νεωστὶ καταπεσοῦσα.

Ἐκεῖ ζῶσι διάφορα φύλα ἀπ' αἰῶνων διατηρήσαντα, κατὰ μέγα μέρος τοῦλάχιστον, τὰ ἀρχαϊκῶν, τὰ πάτρια ἦθη. Ἐκεῖ ζῶσιν οἱ Κιργίζοι, οἱ Κοζάκοι, οἱ Καλμουκοί.

Ἡ κίβικη, ἢ σκηνὴ τῶν Καλμουκῶν, εἶνε ἀρχαϊότροπος· ἀπλοῦν ξύλινον καγκέλωμα, ἐστρογγυλωμένον κατὰ τὴν θάσιν, ἐστενωμένον πρὸς τὴν κορυφὴν. Καὶ κατὰ μὲν τὸ θέρος εἶνε καὶ οὕτως ἱκανὸν ἵνα τοὺς προφυλλάττῃ ἀπὸ τῶν καυμάτων, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα περιβάλλουσιν αὐτὸ διὰ παχέος μαλλίνου ὑφάσματος. Τὸ οἶκημα δὲ τοῦτο δὲν εἶνε εἰς τὰ ἐνδον πάντῃ γυμνόν, ὅπως τὸ τῶν Λαπῶνων. Ἐχουσιν ἐκεῖ οἱ Καλμουκοὶ καὶ κιβώτια καὶ μικρὰς κλινὰς καὶ δερμάτινα ἀγγεῖα, τὰ ὅποια τόσον ἐντέχνως κατασκευάζουσιν, ὥστε ἔχουσι ταῦτα τὴν ἐλαφρότητα καὶ τὴν διαφάνειαν τῶν ὑαλίνων, χωρὶς νὰ θραύωνται ὡς ἐκεῖνα.

Ὁλόκληρος ὅμως ἢ ἀποσκευὴ αὕτη πρέπει νὰ μὴ ἦνε οὔτε βαρεῖα οὔτε δύσκολος εἰς μεταφορὰν, διότι τὸ θέρος ὁ Καλμουκὸς εἶνε ἀεικίνητος, περιάγων τὰ κτήνη του ἀπὸ βοσκῆς εἰς βοσκὴν.

Γίνονται δὲ αἱ μετοικήσεις αὗται μετὰ πολλῆς εὐθυμίας. Ἀπέρχονται τὸ πρῶτ' ἀποχαι-

1. φῶσις.

ρετίζοντες ὄχι μετὰ πολλῆς λύπης τὸν τόπον, ὃν καταλείπουσι, διότι ἠξεύρουσιν ὅτι προσεχῶς θὰ τὸν ἐπανίδωσι. Ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἐαδίζουσιν ἐλαφρῶ τῷ ποδί, ἄδουσι δὲ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὀδοπορίας. Εἰς τὴν θέσιν, ἣν ἐκ τοῦ προτέρου ἔδειξεν ὁ ὀδηγὸς, σταματᾷ ἢ συνοδία καὶ ἀμέσως πᾶσι αἱ σκηναὶ τοποθετοῦνται κατὰ σειράν. Ἐν τῷ μέσῳ διακρίνεται ἢ σκηνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ ὑψηλοτέρα οὔσα καὶ εὐρυτέρα, τὸν χειμῶνα δὲ διακρίνεται καὶ ἐκ τοῦ χρώματος, διότι μόνον ὁ ἀρχηγὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σκεπάσῃ τὴν σκηνὴν του διὰ λευκοῦ σκεπάσματος. Περὶ τὰ οἰκῆματα βόσκουσι τὰ ποίμνια, πολλὰ ποίμνια· διότι εἶνε Καλμουκοὶ ἔχοντες ὄχι ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων χιλιάδων ἵππων, καὶ πρὸς τοῦτοις ἀπειράριθμα πρόβατα. Τὸ πρόβατον παρ' αὐτοῖς εἶνε ἡ νομισματικὴ μονάς· λογαριάζουσι δὴλα δὴ οἱ Καλμουκοὶ εἰς πρόβατα, ὅπως ἡμεῖς εἰς φράγκα.

Ἄμα τελειώσῃ ἡ σκηνώσις, ὁ Καλμουκὸς καθήμενος ἤσυχος ὑπὸ τὴν σκηνὴν του γεύεται τὸ ἀγροτικὸν δεῖπνον, τὸ ὅποιον τῷ παρεσκευάσεν ἢ σύζυγός του καὶ εὐχαρίστως πίνει κυαθίσκον κομμού. Κομμού δὲ εἶνε τὸ παχὺ γάλα τῆς φορᾶδος, μεταβεβλημένον διὰ τῆς ζυμώσεως εἰς μεθυσιτικὸν ποτὸν. Σπανίως ὅμως κάμνει κατὰ χρῆσιν τοῦ ποτοῦ τούτου. Τοῦ Καλμουκοῦ τὸ ὄνομα κατήνησε νὰ ἔχη παρ' ἡμῖν ὄχι καλὴν σημασίαν, ἀλλ' οἱ ἰδόντες ἐν τῇ χώρᾳ του, ἐν τῷ ἀληθινῷ αὐτοῦ ποιμενικῷ βίῳ, τὸν εἰρηνικὸν τοῦτον ἀπόγονον τῶν μογγολικῶν ὀρδῶν, ἐκ συμφώνου διακηρύττουσι τὰς ἀρετὰς του. Εἶνε τίμιος καὶ φιλόπονος, πιστὸς εἰς τὸν ἡγεμόνα του καὶ εὐσεβής. Ἐχει πάντοτε παρὰ τὴν κλίνην ἐντὸς κιβώτιου κεκλεισμένως τὰς ἀγίας εἰκόνας του, καθ' ὅρισμένως δὲ ἑορτὰς τὰς ἐξάγει καὶ τὰς θέτει ἐπὶ τραπέζης εἰς τὴν σκηνὴν του, ἀνάπτει δὲ πρὸ αὐτῶν λαμπάδας καὶ εὐωδὴ κηρία. Εἶνε θερμὸς ὀπαδὸς τοῦ λαμιμοῦ, πραεῖας καὶ συμπαθοῦς αἰρέσεως. Ὁ μέγας Λάμης του, ὁ ὑπέρτατός του κύριος, ἐδρεύει ἐπὶ τινος κορυφῆς τοῦ ὄρους Θιβέτου, ἣν κατακαλύπτουσι πολλὰ μοναστήρια. Ἡστεύει δὲ ὁ Καλμουκὸς ὅτι ὁ θεοσευτικὸς οὗτος ἄρχων δὲν εἶνε θνητὸς τις, ἀλλὰ θεὸς ἐνσάρκωμένος, μεταβαίνων ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἀπ' ἐνὸς ἀνθρωπίνου σώματος εἰς ἕτερον.

Ἐπὶ τῶν περσικῶν συνόρων, πρὸς τὰ μέρη τῆς Ταυρίδος, ὁ ὀδοιπόρος περιέρχεται σταματᾷ πρὸ τῶν οἰκημάτων ἄλλου ποιμενικοῦ λαοῦ, τῶν Ἰεζιδῶν. Πόθεν κατάγεται ὁ λαὸς οὗτος εἶνε ἀδηλον ἔτι, ἂν καὶ πολλοὶ σοφοὶ μέχρι τοῦδε ἠσυχολήθησαν περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἡ θρησκεία τῶν Ἰεζιδῶν εἶνε μίγμα παράξενον εἰδωλολατρείας καὶ χριστιανικῶν παραδόσεων. Πιστεύουσιν εἰς ἕνα θεὸν σταυρωθέντα ἵνα στηρίξῃ τὴν διδασκαλίαν του καὶ ἀναληφθέντα εἰς τοὺς οὐρανούς ὡς ἀκτὶς φωτός. Ἄλλ' ἐπίσης λατρεύ-

ουσι τὸν διάβολον, τὸν ἐκπεπτωκότα ἄγγελον τὸ κάλλιστόν ποτε καὶ ἰσχυρότατον τῶν οὐρανίων πνευμάτων. Ἀφῆρθη τὴν λαμπρότητά του καὶ ἐξέπεσε τῆς προτέρας δόξης διότι ἠπάτησε τὸν Ἀδάμ. Ἀλλὰ διὰ τῆς μετανοίας θ' ἀποκατασταθῇ πάλιν εἰς αὐτὴν καὶ τότε θὰ ἐνθυμηθῇ ἐκείνους, οἵτινες προγεγραμμένον ὄντα τὸν ἐτίμησαν.

Ἐν Περσίᾳ ἔχομεν τοὺς Ἰλλυάντας, ὧν τὰ ἦθη φαίνεται ὅτι εἶνε τὰ αὐτὰ ὡς ἐπὶ τῶν χρόνων, ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος εἰσήλαυεν εἰς τὴν χώραν των. Ἀρχομένου τοῦ μηνὸς μαῖου καταβαίνουσιν ἀπὸ τῶν ὄρεων εἰς τὰ ἐαρινὰ λαγκάδια, περιτρέχοντες μετὰ τῶν ποιμνίων των ἀπάσας τὰς βοσκὰς, μὴν δὲ νοεμβρίῳ ἀναστρέφουσιν εἰς τ' ἀπόκρημα ὕψη των καὶ διαχειμάζουσιν εἰς σπήλαια ἢ εἰς αὐτοσχεδίουσιν καλύβας.

Πάντα τὰ φύλα ταῦτα, εἶνε εἰρηνικώτατα, ἀλλ' εἶνε καὶ ἄλλα ἄτινα δὲν δύνανται νὰ ὑποβάλλωσιν ἑαυτὰ εἰς τὰς τακτικὰς συνηθείας τοῦ ἀγροτικοῦ βίου, οὔτε νὰ ζῶσι μόνον καὶ μόνον ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν ποιμνίων των. Ἄν ἀλαλαγμὸς ἀκουσθῇ εἰς τὰς βοσκὰς των, ἐνθουσιάζουσιν, ἐξω δ' ἑαυτῶν τὰ φέρει ἢ ἐλπίς τῆς λείας. Τοιοῦτοι εἶνε οἱ Κοῦρδαι, οἱ Κιργίζοι καὶ οἱ Βακχίροι.

Οἱ Κοῦρδαι διατείνονται ὅτι κατάγονται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῶν Ἀγγίων, τῶν ἐναερίων πνευμάτων, πράγματι ὅμως εἶνε ἀπόγονοι τῶν Καρδούχων ἐκείνων, τῶν πόσω ἰσχυρῶς ἀντιστάντων εἰς τὸν Μυρίων τὴν ἀποχώρησιν. Φανερὰ εἶνε ἡ τοιαύτη των καταγωγὴ. Ὁ Ξενοφῶν τοὺς εἰκονογράφησε περιγράφων τοὺς προγόνους των (Ἀνάβ. Γ', ἐ, 16.) Ἐνίοτε φαίνονται πολὺ ἐνασχολημένοι μετὰ τὰ ποίμνια των καὶ χαίροντες ἐπὶ τῇ λιτῇ των διαίτη, ἣτις συνίσταται εἰς αἰγιὸν γάλα, στέαρ προβάτινον καὶ μαῦρον ἄρτον. Ἄλλ' εἶνε τόσον συγκινητικὰ τοῦ πολέμου αἱ περιπέτειαι, ἢ κωμὸπολις εἰς ἣν εἰς δύο ἡμέρας δύνανται νὰ φθάσωσι περιέχει τόσα κατὰ πράγματα, ἢ συνοδία, ἣτις διαβαίνει, φέρει μεθ' ἑαυτῆς τόσον πολύτιμα ἐμπορεύματα! Πῶς εἶνε δυνατόν ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τοιοῦτους πειρασμούς; Μὴ τοὺς ἐνομάσῃς ὅμως κλέπτας, θὰ ὀργισθῶσι ληστὰς, ἄρπαγας, μάλιστα! διαφέρει τὸ πρᾶγμα. Αἱ τοιαῦται ἐνομασίαι ὑποδηλοῦσιν ἀγῶνας, τιμὴν, θάρρος.

Οἱ Κοῦρδαι κατέχουσι χώραν τινα οἰονεὶ οὐδετέραν μετὰ τῶν συνόρων τῆς Ῥωσσίας, τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας. Μάτην ἢ Τουρκία καὶ ἢ Περσία προσπαθοῦσι νὰ τοὺς ὑποτάξωσι· μόνον ἢ Ῥωσσία ἐμπειεῖ εἰς αὐτοὺς φόβον, διότι αὕτη εἰσχωρεῖ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὰς κτήσεις των καὶ τοὺς τιμωρεῖ διὰ τὰς ληστείας των.

Ἐκεῖθεν τῶν Οὐραλίων, ἢ Ῥωσσία διακίδει πολιτισμὸν τινα μετὰ τῶν τραχέων Βακχίρων, εἰς δὲ τὰς στέππας τοῦ Βόλγα καὶ τοῦ Τανάϊδος ὑποτάσσει τοὺς ταραχώδεις Κιργίζους.

Οί Βακχίροι κατώρθωσαν να οικοδομώσιν εις τὰς βοσκὰς των ξύλινα οικήματα.

Οί Κοῦρδαι καὶ οί Κιργίζοι μόνον σκηνὰς ἔχουσι.

Ἐξ ὧν ὅμως τῶν σκηνῶν ἡ περιεργότερα εἶνε ἡ τοῦ Βεδουίνου.

Πτωχεῖαν ἄμα καὶ πολυτέλειαν, σκηνὰς ποιμενικὰς καὶ ἄγρια ἤθη, ἱπποτικὴν γενναϊότητα καὶ ποταπὰς ἐπιθυμίας, πάντα ταῦτα τὰ φύσει ἐναντία δύνασαι ν' ἀνεύρῃς εἰς τὸ κινήτων ἐκείνο οἶκημα, τὸ ὅποιον *béit* (οἰκίαν) ὀνομάζουσιν οἱ Ἀραβες.

Εἶνε ἱκανῶς εὐρεία τοῦ Βεδουίνου ἡ σκηνή, σκεπασμένη μὲ δέρματα αἰγῶν καὶ διὰ λευκοῦ μαλλίνου παραπετάσματος καὶ διηρημένη εἰς δύο χωρίσματα, τὸ ἐν διὰ τοὺς ἄνδρας, τὸ ἄλλο διὰ τὰς γυναῖκας. Τὸ πρῶτον εἶνε συνήθως ἐστρωμένον μὲ τάπητα περικὸν ἢ βαγδατικόν, τὸ δεύτερον εἶνε γυμνόν καὶ δὲν βλέπεις ἐκεῖ εἰμὴ μαγειρικὰ σκεῦη, σάκκους πλήρεις βουτύρου καὶ μαλλίνους ἀσκούς διὰ τὸ ὕδωρ. Ἐκεῖ κἀθῆται ἡ γυνὴ πάντοτε ἐργαζομένη διορθῶναι τὰ ἐνδύματα, ἀλέθει τὸν σίτον, συνάζει τῆς αἰγῆς ἢ τῆς καμήλου τὸ γάλα καὶ παρασκευάζει τὸ γεῦμα, ἐξ οὗ ὁ σύζυγος, ὁ κύριός τῆς, θὰ τῆς ἀφήσῃ τὰ ὑπόλοιπα.

Τὰ γεύματα ταῦτα εἶνε συνήθως ἀρχαϊκῶς ὅλως λιτότητος· ἄζυμος ἄρτος, βρασμένον γάλα, δίπυρα καὶ φοινικοθάλανοι. Τὰς ἐορτὰς ἢ ἐπὶ τῇ ὑποδοχῇ μουσαφίρη τινός, σφάζουσιν ἀρνίον ἢ εἰσφίον καὶ παραθέτουσιν ἄφθονον καφέν. Τότε ἔρχεται καὶ ὁ διηγῆτης, ὁ ὁποῖος ἠξέουει ἐκ παρὰδόσεως τὰ καλλίτερα παραμύθια, καὶ διηγείται περὶ τοῦ Σιμβὰδ τοῦ Θαλασσινοῦ ἢ τοῦ Καλίφου τῆς Βαγδάτης ἢ τοῦ Ἀλαδίνου μὲ τὸν μαγικόν του λύχνον ἢ τοῦ Βουναβερδῆ, τοῦ μεγάλου σουλτάνου τῶν Φράγκων.

Ἔρχεται καὶ ὁ ψάλτης καὶ δι' ἐμφαντικῶν στίχων ἐξυμνεῖ τῶν πολεμιστῶν τὸ θάρρος, τὰ κατορθώματα τοῦ ἥρωος Ἀντάρ, τοῦ Ρολάνδου τῶν Ἀράβων, τῆς καλλονῆς τὰ θέλητρα ἢ τῆς ἀγάπης τοὺς καὶ μούσους. Ποίησις ἰδανικὴ ἐν σκληρᾷ πραγματικότητι! Καὶ ἡ γυνὴ ἀκούουσα ὀπισθεν τοῦ παραπετάσματος τὰς ἐρωτικὰς στροφὰς τοῦ ψάλτου ἄδοντος πρὸς τὸν ἦχον τὸν ὀξύν τῆς βελίας, νομίζει ὅτι ἔχει ἀκόμη τοὺς λευκοὺς ὀδόντας καὶ τοὺς μαύρους ὀφθαλμοὺς τῆς ἰδανικῆς ἐρωμένης. Ἀλλὰ, γυνὴ ταλαιπώρη τῆς Ἀνατολῆς, τὰ καλὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ νόμου δὲν ἔφθασαν ἀκόμη μέχρι σοῦ, ὁ χριστιανισμὸς δὲν σ' ἐλευθέρωσε, δὲν σ' ἐξηγύενισε. Εἶνε δούλη ἢ γυνὴ ἐκείνου, ὃν ἀποκαλεῖ σύζυγον, εἶνε δούλη καὶ τῶν ἰδιοτροπιῶν του. Τὴν ταπεινώνει διὰ τῆς ζηλοτυπίας του, τὴν ἀτιμάζει διὰ τῶν παθῶν του πολὺ πλεόν ἢ διὰ τῆς ἀδιαφορίας του, καὶ ἂν θελήσῃ νὰ τὴν διαζευχθῇ, ἔντι ταῦτα, σὲ ἀποπέμπω, τῇ λέγει, καὶ ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως τὴν στέλλει εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς τῆς.

Ὁ Βεδουίνος ἀκούων τὰ πολεμικὰ ἄσματα νομίζει ὅτι πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ ἀγωνισθῇ ἢ ἵνα ἐκδικήσῃ ὕβριν τινὰ προσγενομένην εἰς αὐτὸν ἢ ἵνα ληστεύσῃ. Ὁ ἀγὼν εἶνε ἐν ἐκ τῶν διηνεκῶν μελημάτων του, δυνατὸν εἶπειν, ἀνάγκη τοῦ βίου του. «Οἱ Ἀραβες, λέγει ὁ Βουκκάρδος, εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ κλέπτωσιν ἢ νὰ ληστεύωσιν. Αἱ πλείσταί οἰκογένειαι τῆς φυλῆς τῶν Ἀνέξων δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐν τῶν ποιμνίων των· ποτὲ δὲ ὁ Ἀραβὴ δὲν θὰ ἤθελε πεισθῆ νὰ πωλήσῃ μίαν καμήλον ἵνα ἀγοράσῃ τροφίμα. Ἡ πείρα ἐδίδασκεν αὐτοὺς ὅτι, ἂν πολὺν χρόνον διατελέσωσιν ἐν εἰρήνῃ, ὀλιγοστεύει ὁ πλοῦτός των· ὁ πόλεμος λοιπὸν καὶ ἡ ληστεία εἶνε δι' αὐτοὺς πράγματα ἀναπόφευκτα.»

Ληστεύων δὲ ὁ Βεδουίνος νομίζει ὅτι οὐδὲν κακὸν πράττει. Μὴ γὰρ δὲν εἶνε ἀπόγονος τοῦ Ἰσμαήλ, πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ, οὐτινος ὁ δευτερότοκος υἱὸς ἀδίκως ἀπεστέρησε τῶν δικαιωμάτων τὸν ἀδελφόν του; Δὲν δύναται μὲν νὰ ἐπικρατήσῃ τὰ δικαιώματά του, ἀλλ' εἶνε κύριος τῆς ἐρήμου. Ἐκεῖ οἱ Τοῦρκοι πασάδες δὲν δύνανται νὰ τὸν ἀναγκαιώσωσιν· ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ ὀρητικοῦ του ἵππου, μὲ τὸ μακρὸν του δόρυ, περιπλανᾶται ἀπογυμνῶν τὸν ὄδοπόρον, ληστεύων τὰς συνοδίας ἢ λαμβάνων λύτρα παρ' αὐτῶν, φορολογῶν τὰ πεφοβισμένα χωρία, ἀρπάζων τέλος ὅ,τι δύναται μετὰ γλυκείας εὐχαριστήσεως εἶτε διὰ τοῦ δόλου εἶτε διὰ τῆς βίας, καὶ νομίζει ὅτι κατὰ πάσαν ἀρπαγὴν οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ ν' ἀνακτᾷ μέρος μικρὸν τῆς κληρονομίας του. Καὶ ἀφ' οὗ ταῦτα κατορθῶσιν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν του, ἐνθα γίνεται ἄλλος ἄνθρωπος. Ὁ ἀκάματος ἵππεὺς κἀθῆται ἐπὶ τάπητος καὶ διέρχεται μακρὰς ἡμέρας νωθρὸς, ἀκίνητος, κοιμώμενος ἢ καπνίζων. Ὁ ἀσπλαγγνος κλέπτης λυπεῖται ἀκούων τὴν δυστυχίαν τοῦ ἄλλου, τείνει ἀρωγὸν τὴν χεῖρα εἰς τὸν ἀσθενῆ, ἐλεεῖ τὸν πτωχὸν καὶ μετὰ χαρᾶς μεγάλης ὑποδέχεται εἰς τὴν σκηνὴν του τὸν διαβάτην ζητοῦντα φιλοξενίαν.

Ἡ κατοικία του εἶνε στερεῶς ἐμπεπηγυῖα εἰς τὸ ἔδαφος ἵνα ἀντέχῃ εἰς τὴν ὄρμην τοῦ πνεύματος ἐν τῇ ἐρήμῳ σιμοῦν, εὐρύχωρος, ὥστε ἡσυχῶς νὰ δύνηται αὐτὸς ν' ἀναπαύεται κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας καὶ νὰ παρέχῃ καὶ θέσιν εἰς τοὺς ξένους του. Τοιαύτη εἶνε ἡ ὑπὸ ἥλιον ἀκτινοβολοῦντα καὶ φωτεινὸν οὐρανὸν σκηνὴ τοῦ Ἀραβος.

Εἰς τὰς περὶ τὸν πόλον χώρας, ἐνθα ὁ οὐρανὸς εἶνε τόσο σκοτεινὸς καὶ τόσο ὠχρὸς ὁ ἥλιος, οἱ ἄνθρωποι ἵνα προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς δριμύτητος τοῦ χειμῶνος ἐπενόησαν παράξενα οἰκήματα.

Οἱ Ἐσκιμῶοι τῆς ἀρκτικής Ἀμερικῆς κτιζοῦσι καλύβας ἐκ χιόνος. Οὔτε ξύλα μεταχειρίζονται, οὔτε κεράμους, οὔτε χῶμα· χιόνια μόνον ἐπισωρεύουσιν ἐπὶ γῆς, ἢν ἔχει καταξηράνει τὸ ψυχρὸς,

καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὕτη ἐργασία δένεινε δύσκολος. Δύο ἐργάται ἀκοῦσιν ἵνα ἐντὸς ὀλίγων ὥρων κατασκευάσωσι καλύβην ἔχουσαν κατὰ τὴν στρογγύλην αὐτῆς βάσιν 15 μέτρων περιφέρειαν καὶ ὕψος 5 μέτρων. Ἐκεῖ δύνανται νὰ φραλέυσωσι πλείους οἰκογένειαι. Ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο ἐργατῶν ἀποκόπτει μεγὰλα τεμάχια χιόνος, ὁ ἄλλος διατάσσει αὐτὰ συμμετρικῶς. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τῆς καλύβης ἐπεμβάλλει ἐν τῇ πυκνῇ χιόνῳ πλάκα διαφανοῦς πάγου, ἣτις εἶνε ὁ φεγγίτης, δι' οὗ φωτίζεται τὸ ἐσωτερικὸν τῆς καλύβης. Οὐδὲν ἄλλο σχῆμα ἔχει αὕτη, οὐδεμίαν θύραν, ἐκτὸς μόνον στενοῦ ἀνοίγματος, εἰς ὃ ἀπολήγει εἰδός τι ὑπογείου διόδου ὠρυγμένης καὶ αὐτῆς ὑπὸ τὴν χιόνῳ ἐκείθεν μετὰ δυσκολίας εἰσχωροῦσιν εἰς τὴν καλύβην. Ἐντὸς δ' αὐτῆς, ἐπὶ βάσεως ἐκ χιόνος εὐρίσκειται μέγα ἀγγεῖον πλήρες ἰχθυελαίου, ἐνθα καίεται πάντοτε ἐλλύχνιον ἐκ θρύων. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο εἶνε τὸ πολυτιμότερον τοῦ Ἐσκιμῶου σκεῦος κατὰ τὸν δριμῦν χειμῶνα καὶ μία ἐκ τῶν περιεργότερων αὐτοῦ ἐφευρέσεων. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο εἶνε ὁ λύχνος ὅστις τὸν φωτίζει, ἡ ἐστία, ἐν ἣ μαγειρεύει τὴν τροφήν του, ἡ θερμάστρα, ἣτις ὑπὸ τὸν χιόνινον θάλον του θερμαίνει αὐτὸν καὶ τόσο πολὺ, ὥστε ἀναγκάζεται ἐνίοτε ν' ἀποβάλλῃ τινὰ ἐκ τῶν ἐνδυμάτων του.

Ἀδύνατον εἶνε νὰ ὑποφέρῃ ὁ ξένος τὴν βαρεῖαν ἐκείνην ἀτμοσφαιρὰν καὶ ἐτι μᾶλλον ἀδύνατον τὸν πυκνὸν καπνὸν τοῦ λύχνου εἰς τὸν στενὸν ἐκείνον περίβολον, ἐνθα οὐδὲν πνεῦμα ἀέρος δὲν εἰσχωρεῖ, τὰς ἀναθυμιάσεις τοῦ καιομένου ταγγοῦ ἐλαίου, τὴν δυσώδη ἐκείνην μαγειρικὴν, τὴν τόσῃν ῥυπαρότητα.

Ἐλεεινὰ ἐπίσης εἶνε καὶ αἱ οὐῦραι ἢ ὑπόγειοι κατοικίαι πολλῶν λαῶν δισπαρμένων πρὸς τὸ βόρειον καὶ τὸ βορειανατολικὸν μέρος τῆς Ἀσίας, μάλιστα δὲ τῶν αὐτοχθόνων τῆς Ἀλεουτικῆς πολυνησίας, τῆς περιέργου ἐκείνης πολυνησίας, ἣτις ἐκτείνεται ἀφ' ἐνός μὲν πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Καμσατκάς ἐν Ἀσίᾳ, ἀφ' ἐτέρου δὲ πρὸς τὴν παραλίαν τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἀλάσκας. Ἄν ἴδῃς τὰ ποικίλα ἐκείνα τῶν νήσων συμπλέγματα, θὰ εἴπῃς ὅτι εἶνε στύλοι γεφύρας προωρισμένης νὰ συνάψῃ τὰς δύο ἡπείρους. Ἐκεῖ ὑψοῦνται ἄγονοι λόφοι καὶ ἠφαιστεια ἐπὶ κοιλάδων, τὰς ὁποίας οὐδεμία καλλιέργεια δύναται νὰ καταστήσῃ εὐφόρου. Ἡ θάλασσα εἶνε ὁ μόνος πόρος τῶν Ἀλεουτιῶν καὶ οὔτε νὰ διατηρήσωσιν ἠξέουσαι τὰ ἐξ αὐτῆς προϊόντα. Καὶ ὅταν μὲν ἀλιεύσωσιν ἀφθόνους ἰχθύς, τοὺς κατατρώγουσιν ἀμέσως ὡμοῦς ἢ τοὺς διασκορπίζουσι χωρὶς νὰ φυλάξωσι καὶ διὰ τὴν ἐπαύριον, ὅταν δ' ἢ ἄγρα ἀποθῇ κακὴ ἢ ὅταν δὲν ἦνε δυνατὸν νὰ ἀλιεύσωσιν, ἀναγκάζονται νὰ τρώγωσι φύκη ἢ ῥίζας ἀγρίας. Τὸ κλίμα των εἶνε ὑπερβαλλόντως ψυχρὸν καὶ δὲν ἔχει ἡ χώρα των οὔτε γεάνθρακας, οὔτε τύρφη, οὔτε δάσπ· ἡ μόνη παρ' αὐτοῖς

καύσιμος ὕλη εἶνε ὀλίγοι θάμνοι καὶ ξηρὰ χόρτα. Ὑπὸ τοιαύτης στερήσεως πιεζόμενοι οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι ἀναγκάζονται νὰ ζητῶσιν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς τὴν θερμανσιν, ἢν ἀδυνατοῦσι νὰ εἰσωσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Εἰς δέκα ἢ δώδεκα ποδῶν βάθος σκάπτουσι λάκκον, ὃν πλατύνουσι καὶ μακύνουσι κατὰ βούλησιν. Τὰ ξύλα, τὰ ὁποῖα ἀλλοθῶθεν κυλινδοῦσα ἐκβράζει ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἢ θάλασσα, τὰ μεταχειρίζονται ἵνα στηρίξωσι τοὺς τοίχους τοῦ ὀρύγματος των, ἐξ αὐτῶν δὲ σχηματίζουσι καὶ κάγκελλα, δι' ὧν τὸ σκεπάζουσι. Ἐπ' αὐτῶν δὲ ἐπιστρώνουσι πόαν. Ποῦ καὶ ποῦ ὑπάρχει ἀνοίγμα, εἰς τὸ ὁποῖον προσαρμύζουσι δοκὸν ἔχουσαν ἄνωθεν ἕως κάτω ἐντομὰς ἢ σανίδα τρυπημένην. Ἡ δοκὸς ἢ ἡ σανὶς αὕτη εἶνε ἡ κλίμαξ, δι' ἣς κατέρχονται εἰς τὴν ὑποχθόνιον κατοικίαν των, ἐνθα κατοικοῦσιν ὁμοῦ εἴκοσι, τριάκοντα οἰκογένειαι. Πᾶσαι δ' αὐταὶ ὀρεῖλουσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην τὴν αὐτὴν τύχην. Καὶ δὲν διαχωρίζει αὐτὰς μεταξὺ των ἄλλο διάφραγμα εἰμὴ μόνον ὀλίγοι πάσσαλοι.

Ἐκάστη οἰκογένεια ἔχει τὴν ἰδιαιτέραν ἐστίαν τῆς, τουτέστι τὸν λίθινόν της λύχνον, ἐνθα καίεται ἐντὸς δυσώδους ἐλαίου ἐλλύχνιον ἐκ ξηρῶν χόρτων. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ ὑποκαθίζονται βραθύμως χαμαὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας. Οἱ ἄνδρες πολὺ χαίρουσιν ἂν δυνηθῶσι νὰ εὐρωσιν ὀλίγον καπνὸν, τὸν ὁποῖον ἀναμιγνύουσι μὲ στάκτην ἵνα τὸν διατηρήσωσι πλεῖστον χρόνον καὶ ἵνα τὸν καταστήσωσι θερύτερον.

Δὲν εἶνε δυνατὸν ἄνευ ἀλγεινῆς συγκινησεως νὰ ἴδῃ τις τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους ἀγρίους ζῶντας ἐντὸς τάφων σκοτεινῶν.

Τὰ αὐτὰ ἀπαίσια οἰκήματα ἀνευρίσκει τις καὶ παρὰ τοῖς κατοικοῦσι τὴν Καμσατκάαν καὶ παρὰ τοῖς Σαμογέδαις καὶ παρὰ τοῖς Ὀστιάκοις. Ὁ κ. Λεσσέψ εἶδεν εἰς τὴν χώραν τῶν Κοριάκων μίαν τοιαύτην οὐῦραν τεσσαράκοντα ποδῶν βάθους.

Ἀφ' οὗ διέτρεξε τὰς ταλαιπώρους ἐκείνας χώρας τῆς βορείου Ἀσίας καὶ ἀφ' οὗ ἐστάθμευσεν εἰς τὰ ἐλεεινότερα καλύβας, μεθ' ὀδόσης χαρᾶς ἐφθασεν ὁ θαρραλέος περιηγητῆς εἰς τὴν ῥωσικὴν ἔσβα! Δὲν εἶνε βεβαίως καὶ αὕτη εἰμὴ ἀγροίκος οἰκοδομὴ ἄνευ οὐδενὸς σχεδίου· οὐδεὶς ποτὲ τέκτων δὲν ἔθηκεν ἐν αὐτῇ ἕνα λίθον. Ὡς ὁ ξύλιος οἶκος (loghouse) τοῦ ἀμερικανικοῦ ἀποίκου (settler), ἡ ῥωσικὴ ἔσβα εἶνε ὀλόκληρος ἐκ κορμῶν ἐλάτης, ὅς ἔταμεν ὁ πέλεκυς τοῦ μουζίκου, ὑπερθετιμῶν τετραγωνικῶς τοῦ ἐνός ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Ἀλλὰ τοῦλάχιστον μοιᾶζει πῶς αὕτη πρὸς οἶκον. Βλέπεις ἐκεῖ θερμάστραν, κλίνην, τράπεζαν, τὰ πρῶτα πεπολιτισμένου βίου τεκμήρια, καὶ ἀντὶ ταπεινοτάτων εἰδώλων ἀνευρίσκεις τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰ ἱερὰ σύμβολα. Εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἐνθα δι-

δ' οἱ παῖδες φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα ἀπὸ ἡλικίας 7-15 ἐτῶν. Ἐπὶ 6 κατοίκων ἀναλογεῖ 1 μαθητῆς, ἡ ἀναλογία δὲ αὕτη οὐδαμῶς ἐν Εὐρώπῃ ἀναφέρεται. Οἱ δημοδιδασκαλοὶ ἐν Δανίᾳ λαμβάνουσι τὸν ἀνώτατον μισθὸν τῶν ἐν Εὐρώπῃ δημοδιδασκάλων. Οὐδεὶς ἐπὶ τέλους ἀγράμματος ὑπάρχει ἐν Δανίᾳ.¹ Ἡ χώρα αὕτη ὑπερτερεῖ ὡς πρὸς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ αὐτὰ τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα κράτη τῆς Γερμανίας ὑπερ δὲ παραδοξότατον, ἡ Δανία ὑπερτερεῖ ὡς πρὸς αὐτὴν τὰς μεγάλας ἐκείνας χώρας, τὰς τοσοῦτον ὑπερηφάνους ἐπὶ τῷ πολιτισμῷ αὐτῶν, τὴν Γαλλίαν δηλ. καὶ τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις καθυστερεῖ εἰσέτι μεγάλως.

ÉMILE DE LAVELEYE.

ΤΑ ΛΥΓΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Φιλόσοφος τις τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος, πρὸς ἐπίλυσιν ἴσως τοῦ κατὰ τὸν μεσαιῶνα θεολόγου καὶ φιλοσόφου συνταράξαντος ζητήματος περὶ τῆς προτεραιότητος τῆς ὀρνίθου ἢ τοῦ ὄου, ἐδογματίσεν ὅτι *Pav to zwg ez wou tixetai*. Πολλῶς ὁμως πρὸς τοῦτου τὸ ὄν σπουδαῖον διεδραμάτισε μέτρος ἐν τῇ κοσμογονίᾳ διαφόρων ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων θρησκευμάτων. Ἡ Βαβυλῶν, ἡ μήτηρ τῆς ἀγίας τριάδος τοῦ ἰνδικοῦ πανθέου, μυθολογεῖται ὅτι ἐγέννησε τρία ὄα, ἐξ ὧν ἐξῆλθον ὁ Βραμῆς, ὁ Βισνὸς καὶ ὁ Σίβας· εἰς πλείστας δὲ θρησκευτικὰς παραστάσεις τῶν Ἰνδῶν ἀπεικονίζεται ὅτε μὲν ὁ Βραμῆς πρὸ ὄου ἐν ᾧ φαίνεται ὁ ἄνθρωπος ἐμβρυον ἔτι, ὅτε δὲ ἀπλῶς μόνον τὸ ὄν τῆς κοσμογονίας. Ἡ Συρία Ἀφροδίτη, κατὰ τὰς φοινικικὰς παραδόσεις, ἐγεννήθη ἐξ ὄου πεσόντος οὐρανῶθεν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου καὶ ἐκκολαφθέντος ὑπὸ περιστερῶν· διότι αἱ περιστεραί ἐν τῇ φοινικικῇ καὶ τῇ ἀσσυριακῇ θρησκείᾳ εἶχον προσλάβει ἱερὸν καὶ θεῖον χαρακτῆρα, διατηρηθέντα καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ συμβολικῇ. Γνωστοτάτη δὲ ἐστὶν καὶ ἡ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἐξ ὄου γέννησις τῆς Ἑλένης καὶ τῶν Διοσκούρων. Τὴν συμβολικὴν ἔννοιαν τῶν τοιούτων μύθων ἀναπτύσσων, ὁ διάσημος Γερμανὸς μυθολόγος

1. «Αἱ στατιστικαὶ πληροφορίες, ἀναγινώσκοντες ἐν τοῖς Πρακτ. τοῦ Ἑλλ. διδασκαλ. συλλόγου τοῦ 1876, αἱ γενόμεναι κατὰ τὸ 1870, ἐκ τῶν 1,437,026 κατοίκων τῆς Ἑλλάδος λογιζοῦσιν ἐγγραμμάτους μόνον 251,483, ὧν 207, 129 ἄρρενες καὶ 44,354 θήλειαι. Ἐάν δὲ ἐξαιρηθῶσι τὰ βρέφη καὶ τὰ μέχρι 5 ἐτῶν ἡλικίας τέκνα, τὰ ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἰσῆλθον ἔτι εἰς τὸ σχολεῖον, ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἀγράμμάτων, μένουσι τοιοῦτοι δυστυχῶς 978,536, καὶ οὕτως ἔχομεν ἐπὶ 100 ἀρρένων ἐγγραμμάτων 32,96, ἐπὶ δὲ 100 θηλέων, 7,37· ὥστε τὰ 3¼ περίπου τῶν ἀρρένων τοῦ βασιλείου εἰσὶν ἀγράμματοι, 92 δὲ περίπου τοῖς 100 μετὰ τῶν θηλέων, ὑπαρχόντων μάλιστα 55 ὄμιων, ἐν οἷς οὐδεμία γυνὴ γινώσκει γράμματα!»

Σ. Μ.

Κρούζερ ἐπάγει τὰ ἐπόμενα: «Τὰ δύο ἡμισφαίρια τοῦ κόσμου [οὐρανὸς καὶ γῆ] ἀπεικονίζοντο διὰ δύο ἡμισφαιρίων, ὅτε μὲν κεχωρισμένων καὶ »καταστέρων, ὅτε δὲ συννηνωμένων πρὸς παρατήρησιν τῆς ἐπιτολῆς καὶ τῆς δύσεως τῶν ἀστέρων. Ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν δύο ἡμισφαιρίων ἐνώσεως προέκυψε τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο ὄν, ὅπερ ἐκρέμων ἐν τοῖς ναοῖς καὶ περὶ οὗ ἐμυθολόγουν ὅτι ἐτέθη ὑπὸ τῆς Ἀήδας, ἀλλὰ περὶ οὗ ἕτερα ἀξία σημειώσεως παραδόσεις ἀνέφερον ὅτι ἔπεσε ἐκ τῆς Σελήνης, ἧς ἡ Ἑλένη ἦν προσωποποίησις.»

Τινὲς τῶν περὶ τὴν συγκριτικὴν μυθολογίαν ἀσχολουμένων ἠθέλησαν ν' ἀναγάγῃ τὴν καταγωγὴν τῶν Ἀγγῶν τοῦ Πάσχα εἰς τοὺς τοιοῦτους μύθους, καὶ νὰ ἐξηγήσωσι τὴν συνήθειαν ταύτην ἐκ τῆς συμβολικῆς σημασίας τοῦ ὄου ἐν τοῖς ἀρχαίοις θρησκευμασίν. Ἡ δὲ γνώμη αὕτη δὲν φαίνεται ὅλως ἀβάσιμος καὶ παρακεκινδυνεμένη εἰς τοὺς γινώσκοντας ὅτι καὶ παρὰ λαοῖς μὴ χριστιανικοῖς, ὡς παρὰ τοῖς Ἰαπωνοῖς, ἐπικρατεῖ ἔτι καὶ νῦν τὸ ἔθιμον τοῦ διανέμειν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ὄα κεχρωματισμένα. Τοῦτο δὲ, κατὰ τοὺς ὑποστηρίζοντάς τὴν γνώμην ταύτην δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλῆ μόνον σύμπτωσις, διότι παρὰ τισὶ χριστιανικοῖς ἔθνεσι τὸ ἔτος μέχρι τινὸς ἤρχετο ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὅτε διενέμοντο καὶ τὰ κεχρωματισμένα ὄα.

Ὅπως δὲ ἴσως ἔτι παραλείποντες τὰς εἰκασίας ταύτας, καὶ ἐπὶ ἀσφαλεστέρου ἐδάφους ἀναζητοῦντες τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔθιμου, εὐρίσκομεν ὅτι κυριωτάτη, ἂν οὐχὶ ἡ μόνη ἀφορμὴ αὐτοῦ ἦν ἡ κατὰ τὴν προηγουμένην τοῦ Πάσχα πολυήμερον νηστείαν ἀποχῆ ὄων. Ἐνεκα τοῦτου κατὰ τὸ τέλος τῆς τεσσαρακοστῆς συνηροῖζοτο μέγα ποσὸν, ὅπερ κατὰ τὸ Σάββατον τῆς ἐβδομάδος τῶν παθῶν ἠλόγουν οἱ ἱερεῖς ἀπ' ἐκκλησίας ἐν Ῥωσίᾳ μάλιστα ἡ εὐλογία τῶν ὄων διατηρεῖτο μέχρι ἐσχάτων, καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ ἀγιασματηρίῳ, οὗ ποιοῦνται χρῆσιν οἱ παρ' ἡμῖν ἱερεῖς, ὑπάρχουσιν εὐχαὶ *Εἰς τὸ εὐλογῆσαι ἐδέσματα κρεῶν τῇ ἀγία καὶ μεγάλη Κυριακῇ τοῦ Πάσχα καὶ Εἰς τὸ εὐλογῆσαι τυρὸν καὶ ὄα, εἰς ἀχρηστίαν ὁμως περιελθούσαι.* Τὰ οὕτως εὐλογοῦμενα ὄα διενέμοντο ὡς δῶρα τὴν ἐπιούσαν, χρωματιζόμενα εἴτε πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ὡς γνωστὸν τῇ κελεύσει τοῦ Θεοῦ ἔβαφον τὰ κατώφλια τῶν θυρῶν αὐτῶν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ θυομένου ἀμνοῦ, εἴτε ὅπως εὐπροσδεκτότερα γένωνται· διότι συνήθη χρώματα ἦσαν οὐ μόνον τὸ ἐρυθρὸν ἀλλὰ καὶ τὸ χρυσοῦν καὶ τὸ κίτρινον καὶ τὸ ἰώδες.

Ὡς δῶρα διενέμοντο ὄα καὶ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ Πάσχα τεσσαρακοστήν. Καὶ παρ' ἡμῖν μὲν δίδονται εἰς τοὺς παῖδας περιερχομένους τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ἄδοντας δημῶδες

ἄσμα, ἀφηγούμενον τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τελεσθῆναι θαῦμα καὶ περιγράφον *τί εἶδε ὁ Λάζαρος εἰς τὸν κάτω κόσμον· ποῦ ἐπῆγε*—ἐκ τῆς συνηθείας ταύτης ἐπήγαγε καὶ ἡ παροιμία: *Ποτέ του αὐτὸ δὲν ἔδωσε, οὔτε τ' ἀγιοῦ Λαζάρου, ἐπὶ τῶν ὑπερβαλλόντως φειδωλομένων ἀναφερομένη*—ἐν δὲ τῇ Δύσει παραπλήσιον τι ἐπικρατεῖ ἔθιμον κατὰ τὸ μέσον τῆς τεσσαρακοστῆς· κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων, κρατοῦντες κἀνίστρον καὶ φέροντες σημαίας καὶ κώδωνας περιήρχοντο ἀνὰ τὰς οἰκίας ἄδοντας, ἀφ' οὗ πρότερον ἰστάμενοι πρὸ τῆς ἐκκλησίας ἐψάλλον ὕμνους· ἐλάμβανον δὲ πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν εὐλαδῶν αὐτῶν ἄσμάτων ὄα. Τὴν συνήθειαν ταύτην περιγράφει χειρόγραφόν τι τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Δουκαγίου ἐν τῷ περισπουδάστῳ αὐτοῦ *Γλωσσαρίῳ τῆς παρημακνίας λατινικῆς*· προσθέτει δὲ τὸ χειρόγραφον ὅτι ταῦτα ἔκπαλαι ἐτελοῦντο. Αἱ τοιαῦται συνήθειαι δὲν εἶναι θεβαίως ἄσχετοι πρὸς τὴν διανομὴν τῶν ὄων κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἀλλ' ὑποδεικνύουσι πόθεν προῆλθε καὶ πῶς ἀνεπτύχθη βαθμηδὸν τὸ ἔθιμον τοῦτο.

Ἐν Γαλλίᾳ, ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ' καὶ ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ' ἔτι, συνειθίζετο μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα νὰ προσφέρῃ ὁ μονάρχης ὡς δῶρον εἰς τοὺς αὐλικοὺς αὐτοῦ ὄα ἐπίχρυσα, ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο παρεσκευασμένα. Νῦν δὲ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλοῦ τῆς Εὐρώπης δωροῦνται κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα πρὸς ἀλλήλους ὄα τεχνητὰ διαφόρου μεγέθους καὶ ποικίλων χρωμάτων, περικλειόντα πολύτιμα ἀντικείμενα. Ἀλλὰ τὴν συνήθειαν ταύτην δὲν ἐνεκοιπώθημεν ἔτι ἐν Ἑλλάδι, ὑπεραρκούμενοι ἴσως εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς μεταφτυθεισῶν ἐτέραν ἐπίσης πολυδάπανον τῶν ἐπινομιδῶν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.

N. Γ. Π.

ΩΜΟΠΛΑΤΟΣΚΟΠΙΑ

Ἐκ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα διετηρήθη ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἢ θυσία τοῦ ἀμνοῦ, θεωρουμένη ἀπαραίτητον τῆς ἑορτῆς συμπλήρωμα. Ἀντικατέστησαν δὲ τὰς συνοδουούσας τὴν θυσίαν ταύτην ἱεροτελεστίας, ἃς ὁ νόμος τῶν Ἑβραίων ὀρίζει, παρὰ μὲν τοῖς καθολικοῖς χριστιανοῖς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εὐλογία τοῦ ἀμνοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸ τῆς ἀγίας τραπέζης, παρ' ἡμῖν δὲ ἀπλῆ εὐχὴ, δι' ἧς ὁ ἱερεὺς ἐπεκαλεῖτο ν' ἀγιάσῃ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς «ὡς ἠγίασε τὸν ἀμνὸν ὃν προσήγαγεν αὐτῷ ὁ πιστὸς Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἀμνὸν, ὃν περ' Ἀβελ προσήνεγκεν αὐτῷ εἰς δλοκάρπωσιν.» Ἐνεκα τοῦτου ὁ ἀμνὸς τοῦ Πάσχα νομίζεται ὅτι κέκτηται ἐξαιρετικὰς τινὰς ιδιότητας,

καὶ ὅτι ἡ ὁμοπλάτη αὐτοῦ προαγγέλλει ἀσφαλῶς τὸ μέλλον εἰς τοὺς ἐννοοῦντας τὰ ἐπὶ ταύτης μυστηριώδη σημεῖα. Τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἀποδίδει ὁ λαὸς καὶ εἰς τὸν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἀγίου Γεωργίου θυόμενον ἀμνὸν, οὗ ἡ ὁμοπλάτη περιέχει ἐπίσης ἀλαθῆτους προφητείας. Ἐν γένει δὲ παντὸς ἀρνίου ἡ ὁμοπλάτη, ὅταν ὀλοκλήρον παρατεθῇ ὀπτὸν ἐν συμποσίῳ, θεωρεῖται ὡς χρηστήριον, οὐχὶ μὲν τοσοῦτω θεβαίον καὶ σαφές ὡς αἱ ὁμοπλάται τῶν ἀμνῶν τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου, πάντοτε ὁμως μετὰ περιεργείας καὶ πίστεως ἐξεταζόμενον.

Ἡ ὁμοπλάτη, κατὰ τὸ ἀρματωλικὸν ἔθιμον, ἀνῆκε δικαιοματικῶς εἰς τὸν ἀρχηγόν, ὅστις διὰ ταύτης προσεπάθει νὰ προῖδῃ τὴν τύχην τῶν ὑπ' αὐτὸν πολεμιστῶν. Ἐν δὲ τοῖς κοινοῖς συμποσίοις ἀνήκει εἰς τὸν οἰκοδεσπότην, ὅστις πρώτιστον μέλημα αὐτοῦ θεωρεῖ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὴν ἐπισταμένως, ὅπως ἐξαγάγῃ προγνωστικὰ τοῦ μέλλοντος ἰδίως μὲν τῆς οἰκογενείας του, γενικῶς δὲ ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους.

Ἡ θαθέως ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ ἐρριζωμένη πεποιθῆσις εἰς τὴν τοιαύτην μαντείαν, οὐχὶ σμικρὰν ἐπήρειαν ἔσχεν ἐνίοτε καὶ ἐπὶ ἱστορικῶν τιῶν γεγονότων ἔτι. Ὡς οἱ ἀρχαῖοι πρὸ πάσης σπουδαίας αὐτῶν πράξεως ἐξήταζον τῶν ἱερέων τὰ σπλάγγνα, καὶ τὴν πορείαν αὐτῶν διεσπύρουν κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἱεροσκόπων, ὁμοίως καὶ οἱ Ἕλληνες ὀπλαρχηγοὶ πρὸ τῶν συμπλοκῶν αὐτῶν μὲ τουρκικὰ ἀποσπάσματα τὴν ὁμοπλάτην συνεβουλεύοντο, καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀρουμένη μαντεία συνηθέστατα ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς τύχης τῶν ὀπλων των. «Πολλάκις ὠφέλησεν ἡ πρόληψις αὕτη χωρὶς ἐλπίδα, πολλάκις ἔβλαψε χωρὶς λόγον, λέγει ὁ Ἰωάννης Φιλήμων ἐν τῷ περὶ Φιλικῆς Ἐταιρίας συγγράμματί του. Στρατὸς ὀλίγος καὶ διακινδυνεύων ἐμψυχώθη αἰφνιδίως διὰ τῆς αἰσίας ἐξηγήσεως τῶν σημειωτικῶν καὶ ἐκέρδησε νίκην ἀβεβαίαν» καὶ ἐξ ἐναντίας στρατὸς πολυάριθμος καὶ ἔχων ὑγιᾶς τὸ ἠθικόν του, ἐδειλίασε διὰ τὴν ἀποφράδα πρόγνωσίν των καὶ ἐνικήθη, στερηθεὶς τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν τόλμην του. Ὑπῆρξαμεν ἐκ περιστάσεως αὐτόπται ὄλων τούτων. Ἐντεῦθεν ἡ καλὴ ἢ κακὴ ἐκβασις μιᾶς μάχης ἐκρέματο ἀπὸ τὴν καλὴν ἢ κακὴν μάντευσιν τῆς πλάτης, καὶ μάλιστα ἂν ἤθελε τύχη γέρον ὁ τοιοῦτος μάντις. Αἱ συμπώσεις, ἠνωμένοι μὲ τὰς κινδυνώδεις προλήψεις τῆς ἀμαθείας, ἐμελλον νὰ δώσωσι καὶ εἰς τὰ κόκκαλα τοῦ ζῶου ἐπήρειαν θείαν. Ἐνθυμούμεθα ὁποῖαν ἄφησε τῷ 1826 ἱστορικὴν ἐποχὴν εἰς τὸ Ναύπλιον μίαν φερομένην ἀπὸ τὸν Πανούτσον Νοταρᾶν πλάτη. Αἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀποδοκιμασίαι τῆς θρησκείας μας δὲν ἔχουσιν οὐδ' εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ ἐρευνητοῦ τῶν ἱερῶν γραφῶν γέροντος. Τὸ φύσει μᾶλλον ἔκκακον ζῶον τῆς γῆς καθίσταται παραδόξως, καὶ ἄπνον μᾶ-

λιστα, τὸ ὑποκείμενον ἀπεχθείας καὶ λύπης εἰς τὴν ζώνην τῆς τοιαύτης διαγνωστικῆς.»

Λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ εἶδους τοῦτου τῆς μαντικῆς δὲν εἰξεύρομεν, εἶναι δὲ δυσχερέστατον γὰρ συλλεχθῆσαι τοιαῦται, διότι οἱ τὰ ἀπόρητα αὐτῆς ἐπιστάμενοι γέροντες φεῖδονται δυστυχῶς ἐξηγήσεων, καὶ, ἀπορρίπτοντες πολλὰκις ἀδράς ἀμοιβάς, ἀρνοῦνται ν' ἀποκαλύψωσι τὰ μυστήρια τῆς προπατορικῆς ἐπιστήμης. Κοινῶς γνωστὴ ὅμως εἶναι ἡ σημασία τῶν κώλυμάτων εἰκονιζόντων μνήματα, ἥτοι θανάτους οἰκείων ἢ φίλων, στενωτέρων καὶ προσφιλεστέρων καθ' ὅσον τὰ κώλυματα πλησιάζουσι πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄσπου· αἱ σικαὶ πρὸς τοῦτοις προμηνύουσι πένθος, αἱ δὲ ἐρυθροπαῖ γραμμαὶ αἰματοχυσίας κατ' ἀναλογίαν δὲ κρίνουσι καὶ περὶ τῶν ἄλλων σημείων· τὸ ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄσπου τέλος ἐξαρκόμενον νεῦρον ἀπεικονίζει τὸ βελάντιον τοῦ οἰκοδεσπότου, προαγγέλλον πλοῦτον μὲν ἐὰν τύχη χονδρὸν, πενίαν δὲ καὶ ἀθλιότητα ἰσχνόν.

Ὡς τινες παρετήρησαν, ἡ ὠμοπλατοσκοπία εἶναι λείψανον τῆς ἱεροσκοπίας τῶν ἀρχαίων· ἀλλὰ πρὸς ταύτην σχέσιν μᾶλλον εἶχεν ἡ συνήθεια τοῦ ἐξετάζειν ἐκτὸς τῆς ὠμοπλάτης τὸ ἦπαρ, τὸν σπλῆνα, τὰ ἔγκαια τοῦ ἀμνοῦ, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὡς ἀληθῆ τὴν περὶ ὑπάρξεως τοιαύτης συνηθείας ἐν Ἀρκαδίᾳ μαρτυρίαν τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπισκεφθέντος τὴν Ἑλλάδα Γερμανοῦ Βαρθόλδου. Εἶναι ἀληθές ὅτι πρὸ οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων γίνεται μνεία τῆς ὠμοπλατοσκοπίας· ἀλλὰ δὲν εἶναι νομιζόμενον τοῦτο ἐπαρκῆς διδόμενον, ὅπως ἀρνηθῶμεν τὴν ἀρχαιότητα τῆς προλήψεως ταύτης· ἡ παρὰ Βυζαντινοῖς μάλιστα γνώσις αὐτῆς ἀποδεικνύει τὸ ἐναντίον. Ὁ κατὰ τὴν ἐνδεκάτην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ζήσας πολυγραφώτατος, ὡς ὑπὸ τῶν συγχρόνων του ἀπεκαλεῖτο, Μιχαὴλ ὁ Ψελλός, ἔγραψεν ἰδιαίτερον πραγματεῖαν *Περὶ ὠμοπλατοσκοπίας*, ἐν ἣ ἀριθμῶς καταφαίνεται ἡ ταυτότης τῶν παρ' ἡμῖν καὶ τοῖς ἀρχαίοις περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δοξασίων. Ἡ περιεργότατη αὕτη πραγματεία εὐρίσκειται χειρόγραφος ἐν τῇ αυτοκρατορικῇ τῆς Βιέννης βιβλιοθήκῃ, παραθέντων δὲ ἐν ταῦθα τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα μέρη αὐτῆς ἐξ ἀκριβοῦς ἀντιγράφου ὑπερ' ἐκ τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης ἐπρομηθεύθημεν.

Τὸ χρηστῆριον τῆς ὠμοπλατοσκοπίας ὁ Ψελλός ἀποκαλεῖ «θάραρον καὶ ἀλλόκοτον», ἔχον ὅμως «ὡς τοῖς χρωμένοις δοκεῖ, μελλόντων προαναφώνησιν.» Οἱ δὲ τῆς ὠμοπλάτης μαντευόμενοι λαμβάνοντες ἐκ ποιμνῆς πρόβατον ἢ ἄρνα «πρῶτον μὲν κατὰ νοῦν τιθέασιν ἡ καὶ τῆ γλώσση» προφέρουσι περὶ οὗ ἂν μαθεῖν βούλοιντο, εἶτα δὲ σφάξαντες τὸ ζῶον ὀπτῶσι τὴν ὠμοπλάτην καὶ ἀπογυμνοῦντες τῶν σαρκῶν «ἐντεῦθεν τὰς σημειώσεις τῆς τῶν ἐρωτημάτων ἐκβάσεως ἐ-

»χουσιν.» Ἡ ἐξηγήσις δὲ τῶν σημείων τῆς ὠμοπλάτης καὶ τὰ ἐκ ταύτης μαντεύματα εἰσὶν ἀπαρallάκτως ὅμοια πρὸς τὰ νῦν παρ' ἡμῶν πιστευόμενα, ἅτινα ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω· «Ζωῆς μὲν ὡς καὶ θανάτου κρίσιν ἐν τῇ ἐξοχῇ τῆς ῥά» χεως ἔχουσι· καὶ, εἰ μὲν αὕτη ἐκατέρωθεν ἐ» στί λεπτή καὶ καθαρά, ζωῆς ἐντεῦθεν λαμβά» νουσι σύμβολα· εἰ δὲ συγκεχυμένη, θανάτου » τεκμήρια. . . . εἰ δὲ περὶ πολέμου τις ἐρωτῶν, » εἰ μὲν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ ὠμοπλάτου ἐρυ» θρὸν φανεῖν νεφέλιον, ἢ ἐν θάτέρῳ μέρει γραμμὴ » ἐπιμήκης καὶ μέλαινα, ἀνελε ὅτι μέγας ἔσεται » πόλεμος· εἰ δὲ ἄμφω τὰ μέρη κατὰ φύσιν ἴδους » λευκὰ, εἰρήνην μέλλουσαν χρηστηρίαιζε· καὶ » καθάπαξ ἐν πάσαις ταῖς ἐρωτήσεσι τὰ μὲν ἐρυ» θρότερα καὶ μελάντερα καὶ συγκεχυμένα, τῆς » χειρόνος συντυχίας εἰσὶ· τὰ δ' ἐναντία τού» των, τῆς κρείττονος.»

Ἡ ὠμοπλατοσκοπία ἦτο ἐν χρῆσει καὶ παρὰ τοῖς Οὐννοῖς, τὰ δὲ ἄγρια στίφη τοῦ Ἀττίλα εἰς τὴν μαντείαν ταύτην προσέτρεχον ὅπως μάθωσι τὴν τύχην τῶν ὄπλων των. Ἀνευρίσκομεν προσέτι αὐτὴν εἰς τὰς νομαδικὰς φυλάς τῶν Καλμουκῶν, καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Γερμανοῖς καὶ τοῖς Σκώτοις. Ἡ ὑπαρξίς τῆς αὐτῆς δοξασίας, παρὰ λαοῖς ἀνομοίοις ὅλως τὴν καταγωγὴν, τὰς παραδόσεις καὶ τὸν ἐν γένει βίον, εἶναι ὁμολογουμένως ἀρκούντως παράδοξος καὶ ἀνεξήγητος, ὅταν δὲν παραδεχθῶμεν ὅτι ὀφείλεται εἰς ἀπλὴν σύμπτωσιν.

N. Γ. Π.

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Τὰ πορίσματα τῶν παρατηρήσεων τοῦ λαοῦ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῆς ἐπὶ τῆς γεωργίας ἐπιδράσεως αὐτῆς κατὰ τὰς διαφόρους τοῦ ἔτους ὥρας, συνοψίζονται ἐν ὀλίγαις παροιμίαις καὶ ἐν ἀπλοῖς ἐνστίχοις παραγγέλμασιν, ἅτινα σχεδὸν πάντοτε ἀποδείκνυνται ἀσφαλῆ καὶ ἀκριβέστατα, σπανιώτατα μόνον στηριζόμενα ἐπὶ προλήψεων ἢ πεπλανημένων δοξασίων. Τὰ παρὰ τῷ καθ' ἡμᾶς λαῷ ἐν χρῆσει τοιαῦτα εὐρηγται ἐγκατεσπαρμένα ἐν ταῖς κατὰ καιροῦς ἐκδοθείσαις διαφόροις συλλογαῖς παροιμιῶν, ὀλίγα δ' ἐξ αὐτῶν συνειλέγησαν ἰδιαίτερως καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ πρὸ δεκαετηρησίας περίπτου ἐκδοθῆσῃ *Γεωργικῇ ἐφημερίδι* καὶ ἐν τῷ περὶ Γεωργίας τμήματι τῆς κατὰ τὸ 1864 ἐκδοθείσης *Στατιστικῆς τῆς Ἑλλάδος*, ἐξ ὧν μετετυπώθησαν καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ συγγραμμάτι *Χρυσὰ Μίδι*. Πληρεστάτην ὅμως τούτων συλλογὴν ἐξέδω τῷ 1873 ἐν Σλέσβιχ μετὰ γερμανικῆς μεταφράσεως καὶ τῶν ἀναγκαίων

σημειώσεων καὶ διασαφῆσεων ὁ κ. Λύγουστος Μόμμσεν ἐν ἰδιαίτερω φυλλαδίῳ, ἀποτελοῦντι μέρος σπουδαιοτάτου συγγραμμάτος *Περὶ τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους ἐν Ἑλλάδι* πρὸς καταρτισμὸν αὐτῆς ὁ σοφὸς ἐκδότης ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν πάσας τὰς προεκδομένας συλλογὰς παροιμιῶν καὶ οὐχὶ εὐαριθμῶς ἀνεκδότους παροιμίας, ἀνακοινωθείσας αὐτῷ ὑπὸ διαφόρων λογίων ἐκ τινῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης θὰ σταχυολογῶμεν ἐκάστοτε ἐν τῇ *Ἑστία* τὰς εἰς ἕκαστον μῆνα ἀναφερομένας παροιμίας, θεωροῦντες τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν ὑπὸ πολλὰς ἐπιφύσεις ἐνδιαφέρουσας καὶ πρακτικῶς οὐχὶ ἀνωφελῆ, διὰ τὴν παρ' ἡμῖν ἑλλείψιν ἐντελεστέρων καὶ ἐπιστημονικωτέρων τοιούτων παρατηρήσεων.

**

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ὁ Ἀπρίλης κ' ἂν χιονίση
καλοκαίρι θὰ μυρίση.

*

Ἐ τῶν ἀμαρτωλῶν τῆ χώρα
τὸ Μαγιάπριλο χιονίζει.

*

Ὅλο τὸ Μάρτη φύλαγε
καὶ τὸν Ἀπρίλη ὡς τῆς δώδεκα.

ἢ ἄλλως :

Ὅλο τὸ Μάρτη φύλαγε, καὶ τ' Ἀπριλιοῦ τῆς δέκα,
ἀκόμη καὶ τῆς δεκοχτοῦ.
Πέρδικα φύφησε ἔς τ' αὐτό.

Ἦτοι μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ καιρὸς εἶναι εὐμετάβλητος καὶ δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ κακοκαιρία καὶ ὄμιον ψύχος, ἐπιφέρων τὸν θάνατον καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς πέρδικας, αἵτινες περὶ τὰ μέσα ἢ τὰ τέλη Ἀπριλιοῦ ἐπωάζουσι. Καὶ ἡ ἐπομένη παροιμία ὀρίζει τὴν 1871 Ἀπριλιοῦ ὡς τέρμα τῆς ἐποχῆς τῶν τρικυμιῶν:

Ἀπριλιοῦ δεκοχτοῦ
νᾶχης τὸ μάτι ἂν ανοιχτό.
Πέρασαν ἡ δεκοχτοῦ;
ἄραξε εἰς ἐν' αὐτό.

Κατὰ τινὰ ὅμως ἑτέραν παροιμίαν ἡ θάλασσα εἶναι ἐπίφοβος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους καὶ τὸν Μάιον ἔτι :

Τῶν ναυτῶν ἡ γυναῖκες τὸ Μαγιάπριλο χηρεύουν.

ἢ :

Τὸ Μάη χηρεύουν ἡ Θεραπειαναῖς.¹

*

Ἄν κάμη ὁ Μάρτης δύο νερά κ' ὁ Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα,
τότε χαρὰ ἔς ἐκείνονε πῶχει ἔς τῆ γῆ σπαρμένα.

Καὶ ἄλλως ἐν Μυκόνῳ :

Ἄν κάμη ὁ Μάρτης δύο νερά κ' ὁ Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα,
θὰ ἰδῆς τὰ σιτοκρίθαρα ἔς τὸν κάμπο ἔξαπλωμένα.

*

Ἄν βρέξῃ ὁ Μάρτης δύο νερά, κ' ὁ Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα,
νὰ ἰδῆς σταφύλια ἄσταν παιδιὰ καὶ πῆτταις ἄσταν ἀλώνια.

1. Αἱ κατοικοῦσαι εἰς Θεραπειὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀναγράφεται ἴσως ἐπὶ τούτῳ πλόντος ἐν τῷ Ἑστίῳ πόντος κατὰ τὸν Μάιον.

Παροιμία μεσσηνιακῆ, ταυτόσημος ταῖς ἀνωτέρω. Ἐν Μάνη τὴν εὐφορίαν τῶν γεννημάτων καὶ τῶν ἄλλων προϊόντων τῆς γῆς ἐκ τῶν βροχῶν τοῦ Μαρτίου καὶ τοῦ Ἀπριλιοῦ ἐκφράζει ἡ ἐπομένη παροιμία :

Ἄν βρέξῃ ὁ Μάρτης τρεῖς νερά κ' ὁ Ἀπρίλης ἄλλο δύο,
νὰ ἰδῆς τοῦ Μάρτη τὰ κουκκιά, τ' Ἀπρίλη τὰ σιτάρια,
νὰ ἰδῆς τὸν γεροκρίθαρὸν πᾶς στρίφτει τὸ μουστάκι.

*

Ἄν βρέξῃ ὁ Ἀπρίλης δύο νερά κ' ὁ Μῆης ἄλλο ἓνα,
χαρὰ ἔς ἐκεῖνα τὰ σπαρτὰ πῶναι ἔς τῆ γῆ σπαρμένα.

Ἄναλογος ταῖς προηγουμέναις, λεγομένη καὶ ἄλλως :

Ἄν κάμ' ὁ Ἀπρίλης δύο νερά κ' ὁ Μῆης ἄλλο ἓνα,
χαρὰ ἔς ἐκεῖνο τὸ ζευγὰ πῶχει πολλὰ σπαρμένα.

ἢ :

Ἄν βρέξῃ ὁ Ἀπρίλης δύο νερά κ' ὁ Μῆης μίᾳ καὶ φῖνα,
ἀξίζει τὸ λαφόπουλο μ' ὄλη τὴν ἐλαφίνα.

Κατὰ τὸν Σαμουὴλ Jonhson, τὰ $\frac{2}{10}$ τῶν Ἀγγλων ποιητῶν ἐτελεύτησαν ἐν πενίᾳ. Ὁ μεγαλοφυῆς Μίλτων, πεπηρωμένος τὰς ὄψεις, ἠναγκάζετο νὰ ὑπαγορεύῃ εἰς τὰς θυγατέρας του τὴν ἐξαισίαν αὐτοῦ ποίησιν, τὴν ὁποῖαν δὲν ἐδυνήθη νὰ πωλήσῃ πλέον τῶν εἴκοσι λιρῶν!

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

20.—Διατὶ ἀγγεῖον πῆλινον ἢ μεταλλικόν, κενόν τεθήμενον ἐπὶ τοῦ πυρός θραύεται ἢ καταστρέφεται, ἐνῷ πλήρες ὕδατος μένει ἀνέπαφον :

Διότι εἰς τὸ πλήρες ὕδατος ἀγγεῖον, τὸ θερμαντικόν, διερχόμενον διὰ τῶν παρειῶν ἀπορροφᾶται ἀδιακόπως ἀπὸ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον θερμαίνεται καὶ ἐξατμίζεται. Ἐνεκα τούτου δυνάμεθα νὰ βράσωμεν ὕδωρ ἐντὸς ἀγγεῖου, ἐκ χάρτου κατασκευασθέντος, εἰς τὴν φλόγα λαμπάδος, χωρὶς ὁ χάρτης νὰ καῆ.

21.—Διατὶ καλύπτοντες τὸ πῦρ μὲ τέφραν δυνάμεθα νὰ τὸ διατηρήσωμεν ἐπὶ πολλὰς ἔτι ὥρας :

Διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ τέφρα ἀφήνει πολὺ δυσκόλως τὴν θερμότητα νὰ ἐξέλθῃ, διὰ τοῦτο καλεῖται καὶ κακὸς ἀγωγὸς τοῦ θερμαντικῆς ἀφ' ἑτέρου ἐμποδίζει τὴν ἄμεσον ἐπαφὴν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ὅστις διὰ τοῦ ὀξυγόνου του συντελεῖ εἰς τὴν καύσιν, ἥτις γίνεται πολὺ βραδέως ὅταν τὸ πῦρ ἦναι κεκαλυμμένον.

Πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἔπρεπε τις νὰ πληρώσῃ 161 δραχμὴν διὰ νὰ λειάνῃ καὶ νὰ βίνισθαι σιδηρᾶς ἐπιφανείας.

Σήμερον ἡ αὐτὴ ἐργασία γίνεται διὰ τῆς μηχανῆς ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς καὶ 12 λεπτῶν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ο κόσμος εἶνε χορὸς προσωπιδοφόρων, ὅπου ἕκαστος προσπαθεῖ νὰ μὴ γνωρισθῇ. Ἐφ' ὅσον χωρατεύουσιν ὑπὸ τ' ἀπροσωπεῖα, ὁ εἰς εὐρίσκει τὸν ἄλλον νοστιμώτατον. Ὅταν ὁμως τὰ προσωπεῖα πέσουν, ὁ εἰς ἐντρέπεται ἀναγνωρίζων τὸν ἄλλον. (Mery.)

* * * Ἀγάπα τὸ ἐπάγγελμά σου, τὸ ἐμπιστευθέν σοι δημόσιον λειτουργήμα, καὶ ἀνάδειξον αὐτὰ σεβαστὰ διὰ τῶν γνώσεών σου, διὰ τῆς δραστηριότητός σου, διὰ τῶν ἀρετῶν σου· εἰς σὲ ἀνήκει νὰ τιμῆσῃς αὐτὰ, καὶ οὐχί εἰς αὐτὰ νὰ σὲ τιμήσωσιν. (Zschokke.)

* * * Ἡ εὐφυΐα μορφοῦται ἐν τῇ ἐρημίᾳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὁ χαρακτήρ. (Göthe.)

* * * Εὐκολώτερον εἶνε νὰ κρατήσῃς τὸν ἀνθρακὰ πεπυρωμένον ἐπὶ τῆς γλώσσης, ἢ λόγον μυστικόν. (Σωκράτης.)

* * * Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ εὐφυΐα εἶνε συνώνυμα τῆς μωρίας ὁσάκις δὲν κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Συντομίαι ἀφαιρέσεως.

Ὅταν πρόκειται ν' ἀφαιρέσωμεν λ. χ. 5 ἀπὸ τὸ 8, δὲν λέγομεν 5 ἀπὸ 8 μένου 3, ἀλλ' ἀφοῦ γράψωμεν κατὰ τάξιν τοὺς ἀριθμοὺς λέγομεν 5 καὶ 3 (τὸ γραφόμενον ὑπόλοιπον) ἴσον 8, γράφοντες τὸ 3 ἐνῶ τὸ προφερόμεν ὡστε γνωρίζομεν ἐνταυτῷ τὸ ὑπόλοιπον καὶ τὴν ὀρθότητα τῆς πράξεως.

Προκειμένου ν' ἀφαιρηθῶσι 497827 ἀπὸ 678739, ἀφοῦ γράψωμεν τοὺς ἀριθμοὺς κατὰ τάξιν οὕτω

678739

497827

180912

ἐκτελοῦντες τὴν ἀφαίρεσιν δὲν λέγομεν 7 ἀπὸ 9 μένει 2 καὶ 2 ἀπὸ 3 μένει 1, ἀλλὰ λέγομεν 7 καὶ 2 (τὸ γραφόμενον ὑπόλοιπον) 9, ἔπειτα 2 καὶ 1 (τὸ γραφόμενον) 3, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὅταν δὲ δὲν μὲνῃ ὑπόλοιπον, δηλ. δὲν ἀπαιτεῖται ποσὸν τι διὰ νὰ εὐρωμεν τὸν ἀφαιρούμενον, τότε, ὡς γνωστὸν, γράφομεν μηδέν. Εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα λέγομεν 7 καὶ 1 τὸ κρατούμενον (ἀπὸ τὴν στήλην τῶν ἑκατοντάδων) 8. Μηδεὶός δ' ἀπαιτουμένου μέχρι τοῦ 8, γράφομεν 0 καὶ μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀκόλουθον στήλην, κτλ.

Κυρίως δὲ συντομία γίνεται ὅταν πολλοὶ ἀριθμοὶ πρόκειται ν' ἀφαιρηθῶσιν ἀπὸ ἄλλον, ὑπερβαίνοντα βεβαίως τὸ ἄθροισμα αὐτῶν· τότε δὲν

ἀφαιρούμεν ἕνα ἕκαστον διαδοχικῶς, κάμνοντες, ὡς οἱ πρωτόπειροι, τόσας ἀφαιρέσεις ὅσοι εἶνε οἱ δοθέντες ἀριθμοὶ, οὐδὲ ἀθροίζομεν ὅλους τοὺς ἀφαιρέτας ἰδιαίτερος ἀφαιρούντες ἔπειτα τὸ ἄθροισμα αὐτῶν ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον, ὡς οἱ ἀγύμναστοι λογισταί· ἀλλὰ γράψαντες κατὰ στήλην ὅλους τοὺς ἀφαιρέτας ὑποκάτω τοῦ ἀφαιρουμένου, δηλαδή τοῦ μεγαλύτερου, ἀφαιρούμεν αὐτοὺς διὰ μιᾶς (κατὰ τὸν ῥηθέντα σύντομον τρόπον), κάμνοντες ταυτοχρόνως τὴν πρόσθεσιν καὶ ἀφαιρέσιν αὐτῶν, καὶ γράφοντες ἐνταυτῷ τὸ ὑπόλοιπον.

Οὕτω, θέλοντες ν' ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν 67478 ἑπτὰ διαφόρους ἀριθμοὺς, καταγράφομεν αὐτοὺς ὑποκάτω τοῦ ἀφαιρουμένου ὡς ἐξῆς·

ἀφαιρούμενος	67478
	3678
	7579
	4698
ἀφαιρέται	6489
	2374
	6779
	5230
ὑπόλοιπον	30642

Ἴδου δὲ πῶς ἐκτελεῖται ἡ πράξις αὕτη· «προσθέσαντες τὰς μονάδας ὅλων τῶν ἀφαιρέτων ἀφαιρούμεν τὸ ἄθροισμα ἀπὸ ἀριθμὸν μεγαλύτερον πάντοτε τοῦ ἀθροίσματος τούτου, γράφοντες τὸ ὑπόλοιπον καὶ κρατοῦντες τὰς δεκάδας διὰ νὰ τὰς προσθέσωμεν εἰς τὴν ἐπομένην στήλην τῶν δεκάδων καὶ καθεξῆς.»

Οὕτως εἰς τὸ προκείμενον παράδειγμα, προσθέσαντες τὰς μονάδας ὅλων τῶν ἀφαιρέτων καὶ εὐρόντες τὸ ἄθροισμα 56, δὲν δυνάμεθα βεβαίως ν' ἀφαιρέσωμεν τοῦτο ἀπὸ τὰς μονάδας τοῦ ἀφαιρουμένου, δηλ. ἀπὸ τὸν 8, ἀλλὰ θεωροῦμεν τὸ 8 ἀυξανόμενον μέχρι τοῦ 58, δηλαδή πρέπει νὰ λέγωμεν πάντοτε μεγαλύτερον τοῦ ἀφαιρέτου ἀριθμῶν. Οὕτως ἔχομεν τὸν ἀφαιρέτην 56 καὶ 2 (τὸ γραφόμενον ὑπόλοιπον) = 58 (κατὰ τὸν σύντομον τρόπον τῆς ἀφαιρέσεως), κρατοῦντες δὲ 5 (διότι εἶπομεν 58) μεταβαίνομεν εἰς τὴν στήλην τῶν δεκάδων, ὅπου εὐρόντες τὸ ἄθροισμα τῶν ἀφαιρέτων λέγομεν 53 καὶ 4 (τὸ γραφόμενον) 57. Ἐπίσης εἰς τὴν στήλην τῶν ἑκατοντάδων λέγομεν 38 καὶ 6 (τὸ γραφόμενον) 44. Εἰς δὲ τὴν στήλην τῶν χιλιάδων εὐρόντες τὸ ἄθροισμα λέγομεν 37 = 37, γράφομεν 0 καὶ κρατοῦμεν 3, καὶ οὕτω καθεξῆς. Διὰ τῆς συντόμου δὲ ἐργασίας ταύτης ἐκτελοῦνται ταυτοχρόνως τρεῖς ἀριθμητικαὶ πράξεις· πρόσθεσις, ἀφαιρέσις, καὶ ἡ δοκιμὴ αὐτῶν.